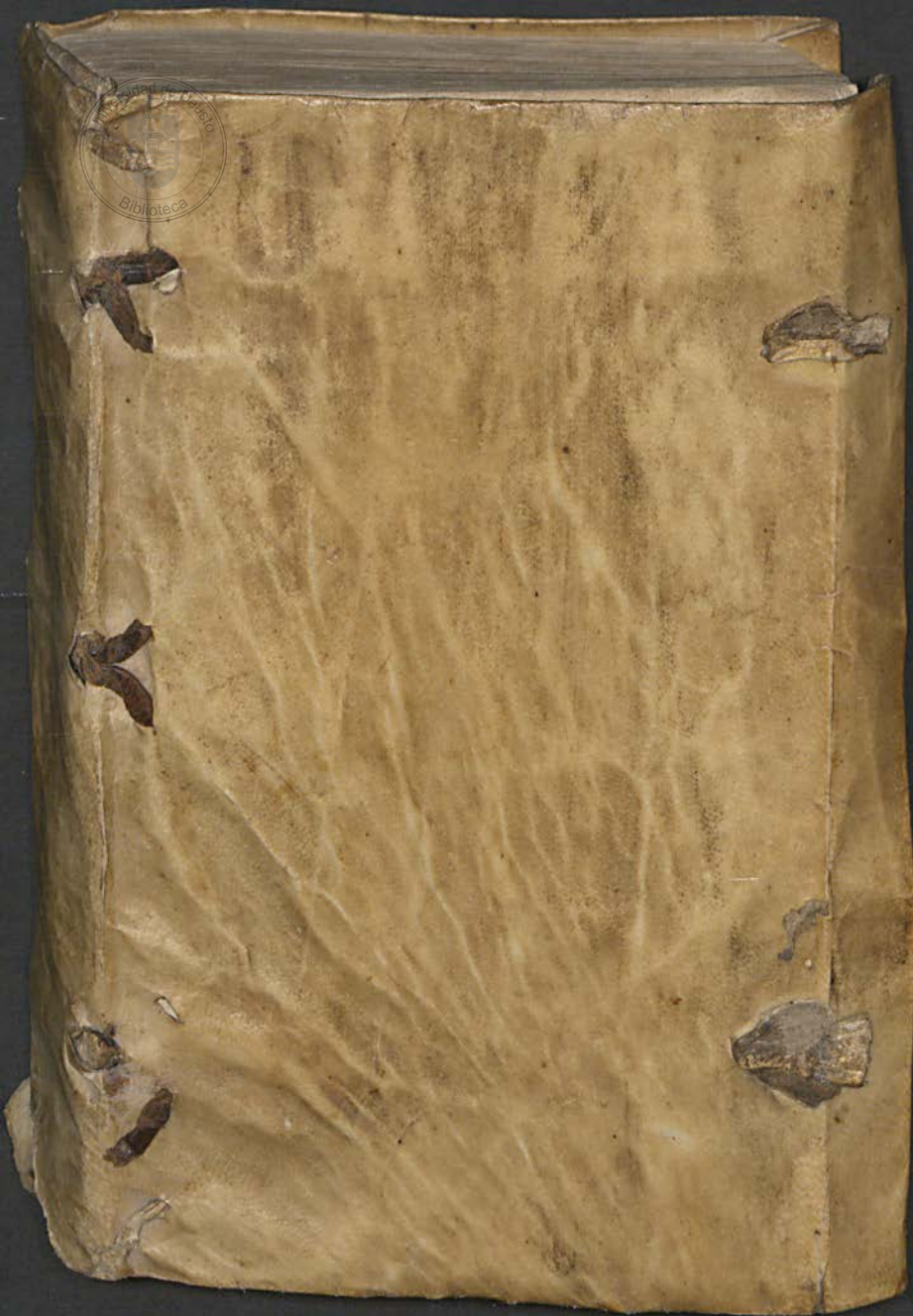

Scitor

B. Jo: de Villal. a. 12. de Julio. 1556

Jo: de Villal

Fragment of text from the reverse side, including the word "MAY" in red ink.

Fragment of text from the reverse side, including the word "pendit" in red ink.

Fragment of text from the reverse side.

Handwritten numbers: 26666, 22222, 139.

Vincentii Liri-

NENSIS GALLI, PRO
catholicae fidei antiquitate & vniuersi-
tate, aduersus prophanas omnium hæ-
reseon nouationes Liber elegan-
tissimus, ante annos mille ab
authore editus.

Item Q. Septimij Florentis Tertuliani de
præscript. aduersus hæreticos, Liber vnus.

Secunda editio.

PARISIIS,

Venit in officina Iacobi Gazelli, in
vico D. Ioannis Lateranensis,
sub insigni Inuidiæ.

VITA VINCENTII LIRINENSIS
ex Gennadio, & Io-
anne Trithemio.

V Incentius Lirinēsis natione Gal-
lus, vir ingenio subtili atque mo-
ribus maximè clarus, in scriptu-
ris, tum humanis tum diuinis apprimè exercita-
tus, scripsit singularem librum ab antiquis per-
celebrè laudatum, validissimis argumentis con-
fertum, quibus impia hæreticorum dogmata
euertit, qui aduersus prophanas omnium hæ-
reseon nouationes pro fidei catholicę antiqui-
tate inscribitur. Huius Vincentij meminit Ge-
lasius papa, eius approbando librum in C. san-
cta Romana ecclesia. xv. distinct. In hæc verba:
Vincentij nihilominus laboriosum opus non
spernimus, sed imitamur. Hæc ibi referēte Gra-
tiano Decretorum coaceruatore, de opusculis
sanctorum patrū, quæ in ecclesia catholica re-
cipiuntur. Floruit sub Theodosio &
Valentiniano Imperat. Anno
quadringētesimo trigésimo.

VINCENTII LIRINENSIS

GALLI PRO CATHOLICAE FIDEI
antiquitate & vniuersitate, aduersus
prophanas omnium hæreseon no-
uationes liber elegantissimus,
ante annos mille ab au-
thore æditus.

Icente scriptura & monente:
Interroga patres tuos, & di-
cent tibi, seniores tuos, & ad-
nuntiabūt tibi. Et iterum: Ver-
bis sapientium adcomoda tuam
aurem. Et item: Fili mi hos ser-
mones ne obliuiscaris, mea au-

Deut. 32

D tem uerba custodiat cor tuum. Videtur mihi minimo
omnium seruorum Dei Peregrino, quod res non mi-
nimæ utilitatis, domino adiunāte, futura sit, si ea quę
fideliter à sanctis Patribus accepi, literis comprehē-
dam, infirmitati certè proprię pernecessaria, quip-
pe cum adsit in promptu unde imbecillitas in memori-
e meę, adfida lectione reparetur. Ad quod me nego-
cium non solum fructus operis, sed etiam considera-
tio tēporis, & opportunitas loci adhortatur. Et tē-
pus propterea, quod cum ab eo omnia humana ra-
pantur, & nos ex eo aliquid in inuicem rapere de-
bemus, quod in uitam proficiat eternam: præsertim
eum & adpropinquātis diuini iudicij terribilis quę-

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Vincētius
monachus
fuit.

dam expectatio augeri efflagitet studia religionis,
et nouorum hæreticorum fraudulentia multum cu-
ra et attentionis indigeat. Locus autem, quod ur-
bium frequentia turbasque uitantes, remotioris uila-
lula, et in ea secretum monasterij incolamus habi-
taculum, ubi absque magna distractione fieri possit
illud quod canitur in Psalmo: Vacate, inquit, et ui-
dete, quoniam ego sum deus. Sed et propositi nostri
ratio in id conuenit, quippe qui cum aliquan-
tiu uariis ac tristibus secularis militie turbinibus uolue-
remur, tandem nos in portum religionis cunctis
semper fidissimum, Christo adspirante, condidimus:
ut ibi depositis uanitatis ac superbie statibus Chri-
stiane humilitatis sacrificio placantes deum, non so-
lum presentis uite naufragia, sed etiam futuri se-
culi incendia uitare possimus. Sed iam in nomine do-
mini quod instat adgrediar, ut scilicet a maioribus
tradita, et apud nos deposita describam, relatoris
fide potius quam authoris presumptione: hac tamē
scribendi lege seruata, ut nequaquam omnia, sed
tantum necessaria quæque perstringam: neque id
ornato et exacto, sed facili communique sermone,
ut pleraque significata potius, quam explicata ui-
deantur. Scribant hi laute et accurate, qui ad hoc
munus uel ingenij fiducia, uel officii ratione ducun-
tur: me uerò subleuande recordationis, uel potius o-
bliuionis meæ gratia, Commonitorium mihimet pa-
rasse suffecerit, quod tamen paulatim recolendo quæ
didici emendare, et implere quotidie domino præ-
stante, conabor. Atqui hoc ipsum idcirco præmo-
nui,

ADVER. PROPHA. NOVAT. 3

nui, ut si forte elapsus nobis, in manus sanctorum de-
uenerit, nihil in eo temere reprehendant, quod adhuc
uideat promissa emendatione limandum. Sæpe igitur
magno studio et summa attentione perquirens, a qua
plurimis sanctitate et doctrina præstantibus uiris,
quoniam modo possum certa quadam, et quasi generali
ac regulari uia catholicæ fidei ueritatē, ab hereticæ
prauitatis falsitate discernere, huiusmodi semper re-
sponsum ab omnibus ferē retuli, quod siue ego, siue
quis uellet exurgētium hæreticorum fraudes deprehē-
dere, laqueosque uitare, et in fide sana sanus atque in-
teger permanere, duplici modo munire fidē suā, dñō
adiuuante, deberet. Primò, scilicet diuinæ legis autori-
tate, tū deinde ecclesiæ catholicæ traditiōe. Hic for-
titè requirat aliquis: cū sit perfectus scripturarū ca-
nō, sibi; ad oīa satis superque sufficiat, quid opus est
ut ei ecclesiasticæ intelligētiae iungatur authoritas?
Quia uidelicet scripturā sacrā, p ipsa sui altitudi-
ne nō uno eodēque sensu uniuersi accipiunt, sed eiusdē
eloquia aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur,
ut penē quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui
posse uideatur. Aliter namque illā Nouatianus, aliter
Sabellius, aliter Donat. exponit, aliter Arius, Euno-
mius, Maced. aliter Photin. Apollin. Priscillian. ali-
ter Iovin. Pelag. Celestius aliter postremò Nesto.
Atqui idcirco multū necesse est propter tātos tāua-
rii erroris anfractus, ut prophetice et apostolice inter-
pretationis linea secūdū ecclesi. et catho. sensus nor-
mā dirigatur. In ipsa itē catho. eccle. magnopere cu-
radū est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Catholica
fides con-
stat, Vni-
uersitate,
Antiqua
et, Consen-
sione.

omnibus creditū est: hoc est etenim uerè proprièq; ca-
tholicū, quod ipsa uis nominis, ratioq; declarat, quæ
omnia uerè uniuersaliter comprehendit. Sed hoc ita
demonstratur, si sequamur uniuersitatem, antiquitatē,
consensionem. Sequemur autem uniuersitatem hoc
modo: Si hanc unam fidem ueram esse fateamur, quā
tota per orbem terrarum confitetur ecclesia: Anti-
quitatem uerò ita, si ab iis sensibus nullatenus rece-
damus, quos sanctos maiores ac patres nostros ce-
lebrasse, manifestum est: Consensionem quoque ite-
dem, si in ipsa uetustate omnium, uel certè penè om-
nium sacerdotum pariter & magistrorum definiti-
ones, sententiæq; sectemur. Quid igitur faciet Chri-
stianus catholicus, si se aliqua ecclesiæ particula, ab
uniuersalis fidei communione præciderit? Quid ita-
que, nisi ut pestifero corruptoq; membro sanitatem
uniuersi corporis anteponat? Quid si nouella ali-
qua contagio non iam portiunculam tantum, sed to-
tam pariter ecclesiam commaculare conetur? Tunc
item prouidebit, ut antiquitati inhereat, quæ pro-
sus iam non potest ab ulla nouitatis fraude seduci.
Quid si in ipsa uetustate duorum aut trium homi-
num, uel certè ciuitatis unius, aut etiam provinciæ
alicuius error deprehendatur? Tunc omnino cura-
bit, ut paucorum temeritati uel inscitie, si qua sunt
uniuersaliter antiquitus uniuersalis concilij decre-
ta præponat. Quid si tale aliquid emergat, ubi nihil
huiusmodi eperiatur? Tunc operam dabit, ut col-
latis inter se maiorum consulat, interrogetq; senten-
tias, eorum duntaxat, qui diuersis licet temporibus

ADVER. PROPHA. NOVAT. 4

& locis in unius tamen ecclesiæ catholicæ commu-
nitione, & fide permanētes, magistri probabiles ex-
titerunt, & quidquid non unus aut duo tantum, sed
omnes pariter uno eodēque consensu apertè, fre-
quenter, perseueranter, tenuisse, scripsisse, docuisse
cognouerit, id sibi quoque intelligat absque ulla du-
bitatione credendum. Sed ut planiora fiant quæ di-
cimus, exemplis singulatim illustranda sunt, & pau-
lò uberius exaggerāda, ne immodicæ breuitatis stu-
dio rapiantur rerum pondera, orationis celeritate.
Tempore Donati, à quo Donatistæ, cum sese multa Donatis-
pars Affricæ in erroris sui furias præcipitaret, sic.
cūque immemor nominis, religionis, professionis,
unius hominis sacrilegā temeritatem ecclesiæ Chri-
sti præponeret, tunc quicumque per Affricam con-
stituti, profano schismate detestato, uniuersis mun-
di ecclesiis adsociati sunt, soli ex illis omnibus intra
sacraria catholicæ fidei salui esse potuerunt, egre-
giam profectò relinquētes posteris formam, quem-
admodum scilicet & deinceps bono more unius, aut
certè paucorum uesaniæ uniuersorum sanitas ante-
ferretur. Item quando Arianorum uenenum nō iam
portiunculam quandam, sed penè orbem totum co-
taminauerat, adeo ut propè cunctis latini sermonis
episcopis, partim ui, partim fraude deceptis, caligo
quædam mentibus offunderetur, quid nam potissi-
mum in tanta rerum confusione sequendum foret,
tunc quisquis uerus Christi amator & cultor exti-
tit, antiquam fidem nouellæ perfidiæ præferēdo, nul-
la contagii ipsius peste maculatus est. Cuius quidem

Ariani.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

temporis periculo satis superque monstratum est, quatum inuehatur calamitatis nouelli dogmatis inductione. Tunc siquidem non solum parue res, sed etiam maxime labefactae sunt. Nec enim tantum adfinitates, cognationes, amicitiae, domus: uerum etiam urbes, populi, prouinciae, nationes: uniuersum postremo Romanum imperium funditus concussum et motum est. Namque cum prophana ipsa Arianorum nouitas, uelut quaedam Bellona aut Furia, capto prius omnium Imperatore, cuncta deinde palatii culmina legibus nouis subiugasset, nequaquam deinceps destitit uniuersa miscere atque uexare, priuata ac publica, sacra, prophanaque omnia, nullum boni et ueri gerere discrimen, sed quoscunque coluisset tanquam de loco superiore percutere. Tunc temerata coniuges, depopulatae uiduae, prophanatae uirgines, dilacerata monasteria, disturbati Clerici, uerberati Leuitae, acti in exilium sacerdotes, oppleta sanctis ergastula, carceres, metalla: Quorum pars maxima interdictis urbibus protrusi atque extorres, inter deserta, speluncas, feras, saxa nuditate, fame, siti affecti, contriti et tabefacti sunt. Atqui haec omnia nunquid ullam aliam ob causam, nisi utique, dum pro caelesti dogmate humanae superstitiones introducuntur, dum bene fundata antiquitas scelesti nouitate subruitur, dum superiorum instituta uiolantur, dum rescinduntur scita patrum, dum conuelantur definita maiorum, dum sese intra sacratae atque incorruptae uetustatis castissimos limites prophanae ac nouellae curiositatis libido non continet.

Sed

ADVER. PROPHA. NOVAT. 5

Sed forsitan odio nouitatis, et amore uetustatis haec fingimus. Quisquis hoc existimat, beato saltem credat Ambrosio, qui in secundo ad imperatorem Gratianum libro, acerbiter tempore ipse deplorans ait: Sed iam satis, inquit, omnipotens Deus nostro exitio, nostroque sanguine, Confessorum necesse, exitia sacerdotum, et nephas tanta impietatis euoluimus. Satis claruit, eos qui uiolauerint fidem, tutos esse non posse. Item in tertio eiusdem operis libro: Seruemus igitur, inquit, praeccepta maiorum, nec hereditaria signacula ausi rudis temeritate uiolemus. Librum signatum illum propheticum non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt, soli CHRISTO explanandi eius prerogatiua seruata est. Librum sacerdotalem quis nostrum designare audeat, signatum a Confessoribus, et multorum iam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude signarunt, qui uolare non ausi sunt, confessores, et martyres extiterunt, quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum uictoriam praedicamus? Praedicamus plane, inquam, o uenerande Ambrosi, laudentesque miramur: nam quis ille tam demens est, qui eos, et si adsequi non eualeat, non exoptet sequi, quos a defensione maiorum fidei nulla uis depulit? non minime, non blandimenta, non uita, non mors, non palatium, non satellites, non imperator, non imperium, non homines, non demones. Quos, inquam, pro religione se uetustatis tenacitate tanto munere dominus dignos

VINCENT. LIRINEN. GALLI

dignos iudicauit, ut per eos postratas restauraret ecclesias, extinctos spiritales populos uiuificaret, deiectas sacerdotum coronas reponeret, nefarias illas nouelle impietatis non literas, sed lituras, infuso cœlitus episcopis fidelium lachrymarum fonte dele-
ret. Vniuersum postremo iam penè mūdum, sua re-
pētine hærescos tempestate perculsum, ad antiquā
fidem, à nouella perfidia ad antiquam sanitatem, à
nouitatis uesania, ad antiquam lucem à nouitatis
cœcitate reuocaret. Sed in hac diuina quadam con-
fessionum uirtute, illud est etiam nobis uel maximè
considerandum, quod tunc apud ipsam ecclesiæ ue-
tustatem, non partis alicuius, sed uniuersitatis ab iis
est suscepta defensio. Neque enim fas erat, ut tanti
ac tales uiri unius aut duorum hominum errabun-
das, sibi que ipsis cōtrarias susceptiones tam magno
molimine adsererēt, aut uerò pro alicuius prouincio
le temeraria quadam conspiratione certarent, sed
omnium sanctæ ecclesiæ sacerdotum, apostolicæ &
catholicæ ueritatis, decreta & definita sectantes,
maluerūt semetipsos, quàm uetustæ uniuersitatis fi-
dem prodere. Vnde & ad tantam gloriam perueni-
re meruerunt, ut non solum Confessores, uerum etiā
Confessorum principes iure meritòque habeantur.
Magnum hoc igitur eorundem beatorum exēplum,
planèque diuinum, & ueris quibuscq; catholicis in-
defessa meditatione recolendum, qui in modum se-
ptemplicis candelabri, septena sancti spiritus luce,
radiantis, clarissimam posteris formulam præmon-
strarunt, quoniam modo deinceps per singula que
que

ADVER. PROPHA. NOVAT. 6

que errorum uaniloquia, sacratæ uetustatis autori-
tate, prophanæ nouitatis conteratur audacia. Ne-
que hoc sanè nouum, siquidē mos iste semper in ec-
clesia uiguit, ut quod quisque floreret religiosior, eò
promptius nouellis adinventionibus cōtraret. Exē-
plis talibus plena sunt omnia. Sed ne longum fiat,
unum aliquod, & hoc ab Apostolica potissimū sede
sumemus, ut omnes luce clarius uideant, beatorum
Apostolorum beata successio quāta ui semper, quā-
to studio, quanta contentione defenderit susceptæ
semel religionis integritatem. Quondam igitur ue-
nerabilis memoriæ Agripinus Carthaginensis Epi-
scopus, primus omnium mortalium cōtra diuum ca-
nonem, contra uniuersalis ecclesiæ regulam, contra
sensum omnium consacerdotum, contra morem at-
que instituta maiorum, rebaptizandum esse cense-
bat. Quæ præsumptio tantum mali inuexit, ut nō so-
lum hæreticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam
quibusdam catholicis occasionem præbuerit erro-
ris. Cum ergo undique ad nouitatē rei cuncti recla-
marent, atq; omnes quaquā uersum sacerdotes pro
suo quisque studio reniterētur, tunc beatæ memoriæ
papa Stephanus, apostolicæ sedis Antistes, cum cæ-
teris quidem collegis suis, sed tamen præcæteris re-
stitit, dignum ut opinor existimās, si reliquos omnes
tantum fidei deuotione uinceret, quantum loci au-
thoritate superabat. Denique in epistola, quæ tunc
ad Africam missa est, & his uerbis sanxit, nihil no-
uandum, nisi quod traditum est. Intelligebat etenim
uir sanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis
admittere,

Agripin-
us iteras
ti bap-
tismi
auther

Rom. ecc-
lesiæ au-
thoritas.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Ducatum
præbet
nobis, re-
ligio non
nos reli-
gioni.

admittere, nisi ut omnia, quæ fide à patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur, nōsque religionem nō quæ uellemus ducere sed potius quæ illa duceret sequi oportere, idq; esse proprium Christianæ modestiæ & grauitatis, non sua posteris tradere: sed à maioribus accepta seruare. Quis ergo tunc uniuersi negocii exitus, quis utique nisi uisus & solitus? Retenta est scilicet antiquitas, explosa nouitas. Sed fortè tunc ipsi nouitiæ adinventioni patrocina defuerunt. Imò uerò tanta uis ingenii adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus adfertorum numerus, tanta ueri similitudo, tanta diuinæ legis oracula: sed planè nouo ac malo more intellecta, ut mihi omnis illa conspiratio nullo modo destrui potuisse uideatur, nisi sola tanti moliminis causa ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata nouitatis professio destituisset. Quid postremo ipsius Affricani Concilii siue decreti quæ uires? donante Deo nullæ, sed uniuersa tanquam somnia, tãquam fabule, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata, sunt. Et ò rerum mira conuersio, authores eiusdem opinionis catholici, consecratores uerò hæretici iudicantur: Absoluuntur magistri, condemnantur discipuli: conscriptores librorum filii regni erunt, asserutores uerò gehenna suscipiet. Nam quis ille tam demens est, qui illud sanctorum omnium & Episcoporum, & martyrum lumen beatissimum Cyprianum cum cæteris collegis suis in æternum dubitet recognaturum esse cum CHRISTO? Aut quis tam contrā sacrilegus, qui Donatistas & cæteras pestes,

Cyprianus.

Donatistæ reba-
pizant.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 7.

stes, quæ illius authoritate concilij rebaptizare se iactitant, in sempiternum neget arsueros esse cum diabolo? Quod quidem mihi diuinitus uidetur promulgatum esse iudicium, propter eorum maxime fraudulentiam, qui cum sub alieno nomine hæresim concinnare machinentur, captant plerunque ueteris cuiuspiam uiri scripta, paulò inuolutius edita, quæ pro ipsa sui obscuritate dogmati suo quasi congruant, ut illud nescio quid quodcunque proferunt, neque primi, neque soli sentire uideantur. Quorum ego nequitiam duplici odio dignam iudico, uel eò quod hæresicos uenenum propinare aliis non pertimescunt, uel eò etiam quod sancti cuiusque uiri memoriam tanquam sopitos iam cineres prophana manu uentilant, & quæ silentio sepeliri oportebat, rediuidua opinione diffamant: sequentes omnino uestigia authoris sui Cham, qui nuditatem uenerandi Noe, non modo operire neglexit, uerum quoque irridendam cæteris enuntiauit. Unde de tantam læsæ pietatis meruit offensam, ut etiam posteri ipsius, peccati sui maledictis obligarentur, beatis illis fratribus, longèque dissimilibus, qui nuditatem ipsam reuerendi patris neque suis temerare oculis, neque alienis patere uoluerunt. Sed auersi, ut scribitur, texerunt eum. Quod est, erratum sancti uiri nec adprobasse, nec prodidisse, atque idcirco beata in posteros benedictione donati sunt. Sed ad propositum redeamus. Magno igitur metu nobis immutata fidei, ac temerata religionis piaculum pertimescendum est, à quo nos non

Hæretis
corum uas
frices.

Filii Chæ
qui sint ho-
die.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

non solum cōstitutionis ecclesiasticæ disciplina, sed etiam censura apostolicæ deterret auctoritatis. Scitum etenim cūctis est, quā grauitē, quā seuerē, quā uehementer inuehatur in quosdam beatus Apostolus Paulus, qui mira leuitate nimium citò trās-
lati fuerant ab eo, qui eos uocauerat in gratiā Christi, in aliud Euangelium, quod non est aliud: qui coaceruarant sibi magistros ad sua desideria, a ueritate quidem auditum auertentes, conuersi uerò ad fabulas, habentes damnationem, quod primā fidem irritam fecissent, quos deceperant ij, de quibus ad
Rom. 16. Romanos fratres scribit idē Apostolus: Rogo autem uos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicistis faciunt, & declinate ab illis: huiusmodi enim Christo domino non seruiunt, sed suo uentri, & per dulces sermones & benedictiones, seducunt corda innocentium: Qui intrant per domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur uariis desideriis, semper discētes, & ad scientiam ueritatis nūquam peruenientes, uaniloqui & seductores, qui uniuersas domos subuertunt, docētes quæ non oportet turpis lucri gratia, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, superbi, & nihil sciētes, sed languentes circa quæstiones & pugnas uerborum, qui ueritate priuati sunt, existimantes quæstum esse pietatem, simul autē & otiosi discunt circumire domos: non solum autem otiosi, sed & uerbosi, & curiosi, loquentes quæ non oportet, qui bonam conscientiam repellentes circa fidem naufragauerunt.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 8

gauerunt. Quorum profana uaniloquia multū proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. Bene autem quod de iis item scribitur: sed ultra non proficiunt, insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Cum ergo tales quidam circūeuntes prouincias & ciuitates, atque errores uenalitios circūferendo etiam ad Galatas deuenissent: cūque his auditis Galatæ, nautica quadam ueritatis adfecti, apostolicæ, catholiceq; doctrinæ manna reuomentes, hæreticæ ueritatis sordibus oblectarentur, ita sese apostolicæ potestatis exercuit auctoritas, ut summa cū seueritate decerneret: Sed licet aut nos, inquit, aut angelus Galat. 1. de cælo euāgelizet uobis præterquā quod euāgelizauimus uobis, anathema sit. Quid est quod ait, sed licet nos? Cur non potius, sed licet ego? Hoc est, etiam si Petrus, etiam si Andreas, etiam si Ioannes, etiam si postremò omnis Apostolorum chorus euāgelizet uobis præterquā quod euāgelizauimus, anathema sit. Tremenda districtio propter adserendam primæ fidei tenacitatem, nec sibi nec cæteris Coapostolis pepercisse. Parum est: etiam si angelus, inquit, de cælo euāgelizet uobis, præterquā quod euāgelizauimus, anathema sit. Non suffecerat ad custodiam traditæ semel fidei, humanæ conditionis commemorasse naturam, nisi angelicam quoq; excellentiam comprehendisset: Licet nos, inquit, aut angelus de cælo. Non quia sancti cælestesque angeli peccare iam possint, sed hoc est quod dicit: Si etiam inquit, fiat quod non potest fieri: quisquis ille traditam

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Anathe-
ma aliqñ
fieri.

ditam semel fidem mutare tentauerit, anathema sit. Sed hæc forsitan perfunctoriè prelocutus est, & humano potius effudit impetu, quàm diuina ratione decreuit. Absit. Sequitur enim, & hoc ipsum ingenti molimine iteratè insinuatōis inculcat. Sicut prædiximus, inquit, & nunc iterum dico: Si quis uobis euangelizauerit præterquàm quod accepistis, anathema sit. Nō dixit: si quis uobis adnūciauerit præterquàm quod accepistis, benedictus sit, laudetur, recipiatur: sed anathema sit, inquit, id est, separatus, segregatus, exclusus, ne unius ouis dirū cōtagium, innoxium gregem Christi uenenata permixtione contamineat. Sed forsitan Galatis tantum ista præcepta sunt. Ergo & illa solis Galatis imperata sunt, quæ in eiusdem epistolæ sequentibus commemorantur, qualia sunt hæc: Si uiuimus spiritu, spiritu & ambulemus: Nō efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes. Et reliqua. Quod si absurdum est, & omnibus ex æquo imperata sunt, restat ut sicut hæc morum mandata, ita etiam illa quæ de fide cauta sunt, omnes pari modo comprehendant. Et sicut nemini licet inuicem prouocare, aut inuidere inuicem: ita nemini liceat, præter id quod ecclesia catholica usquequaque euangelizat, accipere. Aut forsità tunc iubebatur, si quis adnuntiasset præterquàm quod adnuntiatur fuerat anathemari: nunc uerò iam nō iubetur. Ergo & illud quod item ibi ait: Dico autem, spiritu ambulate: & desiderium carnis non perficietis. Tunc tantum iubebatur, modò uerò iam non iubetur. Quod si im-

pium

ADVER. PROPHA. NOVAT. 9

pium pariter & perniciosum est ita credere, necessariò sequitur, ut sicut hæc cunctis etatibus obseruanda sunt: ita illa quoque quæ de non mutanda fide sancta sunt, cunctis etatibus imperata sint. Adnuntiare ergo aliquid Christianis catholicis præter id quod acceperunt, nunquam licuit, nusquam licet. Num licebit & anathemare eos qui adnuntient aliquid, præterquàm quod semel acceptum est? nunquā non oportuit, nusquam non oportet, nunquam non oportebit. Quæ cum ita sint, estne aliquis uel tantæ audaciæ, qui præter id quod apud ecclesiam adnūciatum est, adnuntiet? Vel tantæ leuitatis qui præter id quod ab ecclesia accepit, accipiat? Clamet, & repetendo clamet, & omnibus, & semper, & ubique per literas suas clamet ille, ille? Vas electionis, ille magister Gētium, ille Apostolorum tuba, ille terrarum præco, ille cœlorum conscius, ut si quis nouum dogma adnuntiauerit, anathemetur. Et cōtra reclamant rane quædam, & cyniphe, & muscæ mortuæ, quales sunt Pelagiani, & hoc catholicis. Nobis, inquit, authoribus, nobis principibus, nobis expositoribus dammate quæ tenebatis, tenete quæ dānabatis, reicite antiquam fidem, paterna instituta, maiorum deposita, & recipite, quæ nam illa tā lem? Horreo dicere: sunt enim tam superba, ut mihi non modò adfirmari, sed ne refelli quidem sine aliquo piaculo posse uideantur. Sed dicet aliquis. Cur ergo persepe diuinitus sinuntur excellētes quædam personæ in ecclesia constitutæ, res nouas catholicis adnuntiare? Recta interrogatio, & digna quæ diligē-

Quædam
ne quidē
refelli sit
ne pascis
lo satis
possunt.

B tius

VINCENT. LIRINEN. GALLI

tius atque uberius pertractetur, cui tamen non ingenio proprio, sed diuinæ legis autoritate ecclesiastici magistri documento satisfaciendum est. Audiamus ergo sanctum Moysen, & ipse nos doceat, cur docti uiri, & qui propter scientiæ gratiam, ab Apostolo etiam prophetæ nuncupantur, proferre interdum permittantur, noua dogmata, quæ uetus testamentum allegorico sermone Deos alienos appellare consuevit, eò quod scilicet ita ab hæreticis ipsorum opiniones, sicut à gentilibus diis sui obseruentur. Scribit ergo in Deuteronomio beatus Moyses: Si surrexit, inquit, in medio tui propheta, aut qui somnium uidisse se dicat: id est, magister in ecclesia constitutus, quem discipuli uel auditores sui ex aliqua reuelatione docere arbitrentur. Quid deinde? Et prædixerit, inquit, signum atque portentum, & euenerit quod locutus est. Magnus profectò nescio quis significatur magister, & tantæ scientiæ, qui sectatoribus propriis, non solum quæ humana sunt nosse, uerum etiam quæ supra hominem sunt prænoscere posse uideatur. Quales ferè discipuli sui iactitant fuisse Valentinum, Donatum, Photinum, Apollinarium, ceterosque huiusmodi. Quid postea? Et dixerit, inquit, tibi: eamus & sequamur Deos alienos quos ignoras, & seruiamus eis. Qui sunt dii alieni, nisi errores extranei quos ignorabas? id est, noui & inauditi: & seruiamus eis, id est credamus eis, sequamur eos. Quid ad extremum? Non audies, inquit, uerba Prophetæ illius, aut Somniatoris. Et quare, oro te, à Deo non prohibetur doceri, quod a deo prohibetur

ADVER. PROPHA. NOVAT. 10

hibetur audiri? Quia, inquit, tētat uos dominus deus uester, ut palam fiat, utrum diligatis eum an non in toto corde, & in tota anima uestra. Luce clarius aperta causa est, cur interdum diuina prouidentia quosdam ecclesiarum magistros, noua quædam dogmata prædicare patiatur, ut tentet uos dominus, inquit, Deus uester. Et profectò magna tentatio est, cum ille quem tu prophetam, quem prophetarum discipulum, quem doctorem & adsertorem ueritatis putes, quem summa ueneratione & amore complexus sis, is subito latenter noxios subinducat errores, quos nec citò deprehendere ualeas, dum antiqui magisterii ducis præiudicio, nec facile damnare ducis fas, dum magistri ueteris præpediris asfectu. Hic forsitan efflagitet aliquis, ut ea quæ sancti Moysis uerbis adserta sunt, ecclesiasticis aliquibus, demonstrantur exemplis. Aequa expostulatio, nec diu differenda: Nam ut à proximis & manifestis incipiam, qualem fuisse nuper tentationē putamus, cum infelix ille Nestorius, subito ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cœpisset? cū eum ipsi qui rodebantur ex magna adhuc parte ouem crederēt, ideòque moribus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto imperii iudicio electū, tāto sacerdotū studio prosecutū uideret? qui cū magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur quotidie, palam diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudeorum & Gentilium cōfutabat errores. Quo tādē isto modo non cuius fidē faceret se recta docere, recta prædicare, recta sentire?

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Nestorius sentire? Qui ut uni heresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hereseon blasphemias infectabatur. Sed hoc erat illud quod Moses ait: Tentat uos dominus deus uester, si diligatis eum an non. Et ut Nestorium prætereamus, in quo plus semper admirationis quam utilitatis, plus famæ quam experientie fuit: quem opinione uulgi aliquandiu magnum, humana magis fecerat gratia quam diuina. Eos potius commemoramus, qui multis profectibus, multaq; industria præditi, non parvæ tentationi catholicis hominibus extiterunt: uelut apud Pannonias maiorum memoria, *Photinus* Photinus ecclesiâ Sirmitanam tentasse memoratur, ubi cum magno omnium fauore in sacerdotium fuisset ascitus, & aliquandiu tanquam catholicus administraret, subito sicut malus ille Propheta, aut somniator, quem Moses significat, creditam sibi plebem dei persuadere cœpit, ut sequeretur deos alienos, id est, errores extraneos, quos antea nesciebat. Sed hoc usitatum, illud uerò perniciosum, quod ad tantum nefas non mediocribus adminiculis utebatur: nã erat & ingenii uiribus ualens, & doctrinæ opibus excel lens, & eloquio præpotens: quippe qui utroque sermone copiose & grauer disputaret, & scriberet, quod monumentis librorum suorum manifestatur, quos idem partim Græco, partim Latino sermone composuit. Sed bene, quod commissæ ipsi oues Christi, multum pro catholica fide uigilantes & cautæ, citò ad præmonentis Mosis eloquia respexerunt: & Prophetæ atque pastoris sui licet admirarentur eloquentiam, tentationem tamen non ignorarunt: Nam quam

ADVER. PROPHA. NOVAT. II

quam antea quasi arietem gregis sequebantur, eundem deinceps uelut lupum fugere cœperunt. Neque solum Photini, sed etiam Apollinaris exemplo istius Apollinae ecclesiasticæ tentationis periculum discimus, & si multo ad obseruandam diligentius fidei custodiam commonemur: Etenim ipse auditoribus suis magnos ætus, & magnas generauit angustias, quippe cū eos huc ecclesiæ traheret authoritas, huc magistri retraheret consuetudo, sic inter utraque nutabundi & fluctuantes quid potius sibi seligendum foret nõ expediunt. Sed forsitan eiusmodi ille uir erat, qui dignus esset facile contemni. Imò uerò tantus ac talis, cui nimium citò in plurimis crederetur. Nã quid illo præstatius, acumine, exercitatione, doctrinæ quàm multas ille hereses multis uoluminibus oppresserit, quot inimicos fidei confutauerit errores, inditio est opus illud 30. non minus librorum nobilissimum & maximum, quo insanas Porphyrii calumnias magna probationum mole confudit. Longum est uniuersa ipsius opera commemorare, quibus profectò summis edificatoribus ecclesiæ par esse potuisset, nisi profana illa hereticæ curiositatis libidine, nouum nescio quid adinuenisset, quo & cunctos labores suos uelut cuiusdam lepræ admixtione fœdaret & committeret ut doctrina eius non tam edificatio, quàm tentatio potius ecclesiastica diceretur. Hic à me forsitan deponatur, ut horum quos supra commemoravi hereses exponam, Nestorii scilicet, Apollinaris & Photini. Hoc quidem ad rem de qua nunc agimus non attinet: propositum etenim nobis est nõ

VINCENT. LIRINEN. GALLI

singulorum errores persequi, sed paucorum exempla proferre, quibus euidenter ac perspicue demonstratur illud quod Moses ait. Quia scilicet, si quando ecclesiasticus aliquis magister, & ipse interpretandis prophetarum mysteris propheta, noui quiddam in ecclesiam Dei tentet inducere, ad tentationem id nostram fieri prouidentia diuina patiat. Utile igitur fuerit in excursu, quid supra memorati heretici sentiant, breuiter exponere, id est, Photinus, Apollinaris, Nestorius. Photini ergo secta hæc est: Dicit Deum singulum esse & solitariū, & more Iudaico confitendum: trinitatis plenitudinem negat, neque ullam Dei uerbi, aut ullam spiritus sancti putat esse personam: Christum uero hominem tantummodo solitariū adserit, cui principium adscribit ex Maria, & hoc omnimodis dogmatizat, solam nos personam Dei patris, & solum Christum hominem colere debere. Hæc ergo Photinus: Apollinaris uero, in unitate quidem trinitatis quasi consentire se iactitat, & hoc ipsum non plena fidei sanitate, sed in domini incarnatione aperiā professione blasphematur. Dicit enim in ipsa Saluatoris nostri carne, aut animam humanam penitus non fuisse, aut certe talem fuisse, cui mens & ratio non esset, sed & ipsam domini carnem, non de sanctæ uirginis Mariæ carne susceptam, sed de cælo in uirginem descendisse dicebat, eamque nutabundus semper & dubius, modò coeternam Deo uerbo, modò de uerbi diuinitate factam predicabat: nolebat enim in Christo duas esse substantias: unam diuinam, alteram humanam, unam ex patre, alteram

Photini
secta.

Apollinaris.

ex

ADVER. PROPHE. NOVAT. 12

ex matre: sed ipsam uerbi naturam putabat esse diuiscissam, quasi aliud eius permaneret in Deo, aliud uero uersum fuisset in carnem, ut cum ueritas dicat ex duabus substantiis unum esse Christum: ille contrarius ueritati, ex una Christi diuinitate duas adserat factas esse substantias. Hæc itaque Apollinaris. Nestorius autem contrario Apollinari morbo, Nestorius dum sese duas in Christo substantias distinguere si mulat, duas introducit repente Personas, & inaudito scelere duos esse uult filios Dei, duos Christos, unum Deum, alterum hominem: unum qui ex patre, alterum qui sit generatus ex matre. Atque ideo adserit sanctam Mariam non Deo τόκον, sed Χριστόν esse dicendam: quia scilicet ex ea non ille Christus qui Deus, sed ille qui erat homo natus sit. Quod si quis eum putat in literis suis unum Christum dicere, & unam Christi prædicare personam, non temere credat: aut enim istud fallēdi arte machinatus est, ut per bona facilius suaderet & mala, sicut ait Apostolus: Per bonum mihi operatus est mortem. Aut ergo, ut diximus, fraudulentie causa quibusdā in locis scriptorum suorum unū Christū, & unā Christi personā credere se iactitat: Aut certè post partū iā uirginis ita in unū Christū duas perhibet cōuenisse personas, ut tamē cōceptus, seu partus uirginis tēpore, et aliquāto postea duos Christos fuisse contendat. Et cū scilicet Christus hō cōmunis primū & solitarius natus sit, & necdū dei uerbi personæ unitate sociatus, postea in eū assumētis uerbi persona descēderit: & licet nūc i dei gloria maneat adsumptus aliquādiu,

Nestorii
error.

B 4

tamen

VINCENT. LIRINEN. GALLI

tamen nihil inter illum & ceteros homines inter-
fuisse uideatur. Hæc ergo Nestorius, Apollinaris,
Photinus aduersus catholicam fidem rabidi canes la-
trant: Photinus trinitatem non confitendo: Apolli-
naris cōuertibilem uerbi dicendo naturam, & duas
in Christo substantias non confitendo, & aut totam
Christi animam, aut certè mentem atque rationem
in anima denegando, & adserendo pro sensu men-
tis fuisse Dei uerbum: Nestorius duos Christos, aut
semper esse, aut aliquandiu fuisse adseuerando. Ec-
clesia uerò catholica, & de Deo, & de Salvatore
nostro recta sentiens, nec in trinitatis mysterio, nec
in christi incarnatione blasphematur: Nam & unam
diuinitatem in trinitatis plenitudine, & trinitatis æ-
qualitatem in una atque eadem maiestate ueneratur
& unum Christum Iesum, nō duos, eundemque Deū
pariter atque hominem confitetur: Vnam quidem in
eo personam, sed duas substantias: duas substan-
tias, sed unam credit esse personam: duas substan-
tias, quia mutabile non est uerbū Dei, ut ipsum uer-
teretur in carnem: unam personam, ne duos profi-
tendo filios quaternitatem uideatur colere, non tri-
nitatem. Sed op̄e & pretium est, ut id ipsum etiam at-
que etiam distinctius & expressius enucleemus: In
Deo una substātia, sed tres personæ: In Christo due
substantiæ, sed una persona: In trinitate alius atque
alius, non aliud atque aliud: In Salvatore aliud atque
aliud, non alius atque alius. Quomodo in trinitate
alius atque alius, non aliud atque aliud? Quia scilicet
alia est persona patris, alia filij, alia spiritus san-
cti

Due sub-
stantiæ in
Christo.

Ecclesiæ confes-
sio

A Tris.
Aliud.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 13

cti. Sed tamen patris & filij & spiritus sancti non
alia & alia, sed una eadēque natura. Quomodo in
Saluatore aliud, atque aliud, nō alius atque alius? Quia
uidelicet altera substātia diuinitatis, altera humani-
tatis, sed tamen deitas & humanitas non alter &
alter, sed unus idēque Christus, unus idēque filius
Dei, & unius eiusdēque Christi & filij Dei, una
eadēque persona. Sicut in homine aliud caro, &
aliud anima, sed unus idēque homo anima & ca-
ro. In Petro uel Paulo aliud anima, aliud caro, nec
tamen duo Petri caro & anima, aut alter Paulus a-
nima, & alter caro, sed unus idēque Petrus, unus
idēque Paulus, ex duplici diuersaq; subsistens ani-
mi corporisque natura. Ita igitur in uno eodēque
Christo due substantiæ sunt, sed una diuina, altera
humana: una ex patre deo, altera ex matre uirgine,
una coeterna & æqualis patri, altera ex tempore
& minor patri: una consubstantialis patri, altera
consubstantialis matri: unus tamen idēque Chri-
stus in utraque substantia. Nō ergo alter Christus
deus, alter homo: nō alter increatus, alter creatus: nō
alter impassibilis, alter passibilis: non alter æqualis
patri, alter minor patri: non alter ex patre, alter ex
matre, sed unus idēque Christus Deus & homo:
idem non creatus & creatus: idem incommutabilis
& impassibilis: idem commutatus & passus: idē pa-
tri & æqualis & minor: idem ex patre ante secula
genitus: idem in seculo ex matre generatus: perfe-
ctus Deus, perfectus homo: in Deo summa diuinitas,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Plena in homine plena humanitas: Plena, inquam, huma-
Christi hu nitas, quippe quæ animam simul habeat & carnem,
manitas. sed carnē uerā nostrā, maternam: animam uerō in-
tellectu præditam, mente ac ratione pollentem. Est
ergo in Christo uerbum, anima, caro, sed hoc totum
unus est Christus, unus filius Dei, & unus Saluator
ac redemptor noster. Vnus autem, non corruptibili
nescio qua diuinitatis & humanitatis cōfusione, sed
integra & singulari quadam unitate personæ: Ne-
que enim illa coniunctio alterum in alterum cōuer-
tit atque mutauit, qui est error proprius Arianorū,
Ariani cō- sed ita in unum potius utrunq; compegit, ut manen-
fundunt. te semper in Christo singularitate unius eiusdēque
naturas. personæ in æternum quoque permaneat proprietas
uniuscuiusq; naturæ: quo scilicet nec unquam Deus
corpus esse incipiat, nec aliquādo corp⁹, corpus esse
desistat, quod etiā humanæ cōditionis demonstratur
exemplo. Neque enim in præsentī tātum, sed in su-
turo quoque unusquisque hominum ex anima con-
stabit & corpore, nec tamen unquam aut corpus in
animam, aut anima uertetur in corpus, sed unoquo-
que hominum sine fine uiuturo, in unoquoque homi-
num sine fine necessariō utriusque substantiæ dis-
crepantia permanebit. Ita in Christo quoque utriusque
substantiæ suæ cuique in æternum proprietas, salua
tamen personæ unitate retinenda est. Sed cum per-
sonam sæpius nominamus, & dicimus quod Deus
persona homo factus sit, uehementer uerendum est,
ne hoc dicere uideamur, quod Deus uerbum sola
imitatione actionis quæ sunt nostra suscepit, &
quicquid

ADVER. PROPHA. NOVAT. 14

quicquid illud est conuersationis humanæ quasi ad-
umbratus non quasi uerus homo fecerit. Sicut in
theatris fieri solet, ubi unus plures effingit repentē
personas, quarum ipse nulla est. Quotiescunque e-
tenim aliqua suscipitur imitatio actionis alienæ, ita
aliorum officia aut opera patrantur, ut tamē hi qui
agunt non sint ipsi quos agunt. Neq; enim, ut uerbi
gratia seculariū & Manichæorū utamur exēplis,
cū actor tragicus sacerdotē effingit, aut regē, sa-
cerdos aut rex est: nam desinente actu simul & ea
quæ suscepit persona desistūt. Absit hoc à nobis
nefarium sceleratūque ludibrium, Manichæorum
sit ista dementia, qui phantasie prædicatores, a-
iunt filium Dei Deum personam hominis non sub-
stantiæ extitisse, sed actu putatio quodam & con-
uersatione simulasse. Catholica uerō fides ita uer-
bum Dei hominem factum esse dicit, ut quæ nostra
sunt, non fallaciter & adumbratē, sed uerē expres-
sēque susciperet: & quæ erant humana, non quasi
aliena imitaretur, sed potius ut sua gereret, & pro-
sus quod agebat, hoc etiam quem agebat is esset.
Sicut ipsi nos quoque in eo quod loquimur, sapi-
mus, uiuimus, subsistimus, non imitamur homines,
sed sumus: Neque enim Petrus & Iohannes, ut eos
potissimum nominem, imitando erant homines, sed
subsistendo. Neque item Paulus simulabat Aposto-
lum, aut fingeat Paulum, sed erat Apostolus, &
subsistebat Paulus. Ita etiā Deus uerbum assumēdo,
& habendo carnē, loquendo, faciendo, patiendo per
carnem,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

carnem, sine ulla tamē suæ corruptione naturæ hoc omnino præstare dignatus est, ut hominem perfectū non imitaretur, aut fingeret, sed exhiberet: ut homo uerus non uideretur aut putaretur, sed esset atque subsisteret. Agitur sicut anima connexa carni, nec in carnem tamen uersa, non imitatur hominem, sed est homo: et homo non per simulationem, sed per substantiam: ita etiam uerbum Deus absque ulla sui cōuersione uniendo se homini non confundendo, non imitando factus est homo, sed subsistendo. Abiicitur ergo tota penitus personæ illius intelligētia, quæ fingendo imitatione suscipitur, ubi semper aliud est, et aliud simulatur, ubi ille qui agit nunquam is est quem agit. Absit etenim ut hoc fallaci modo. Deus uerbum personam hominis suscepisse credatur, sed ita potius, ut incommutabili sua manente substantia, et in se perfecti hominis suscipiendo naturam, ipse caro, ipse homo, ipse persona hominis existeret, non simulatoria, sed uera: non imitativa, sed substantiua: non denique quæ cū actione desisteret, sed quæ prorsus in substantia permaneret. Hæc igitur in Christo personæ unitas nequaquam post uirginis partum, sed in ipso uirginis utero compacta atque perfecta est: Vehementer etenim præcauere debemus, ut Christum non modo unum, sed etiam semper unum consiteamur: quia intoleranda blasphemia est, ut etiā si nunc eum unum esse concedas, aliquando tamen non unum, sed duos fuisse contendas, unum scilicet post tempus baptismatis, duos uerò sub tempore natiuitatis. Quod immensum sacrilegiū nō aliter profectō

ADVER. PROPHA. NOVAT. 15

fectō uitare poterimus, nisi unitum hominem Deo, sed unitate personæ, non ascensu, uel resurrectione, uel baptismo, sed iam in matre, iam in utero: iam denique in ipsa uirginali conceptione fateamur, propter quam personæ unitatem indifferenter ei atque promiscuè, et quæ Dei sunt propria tribuuntur homini, et quæ carnis propria adscribuntur Deo. Inde est enim quod diuinitus scriptum est: Et filium hominis descendisse de cælo, et dominum maiestatis crucifixum in terra: Inde et etiam est et ut carne domini facta, carne domini creata, ipsum uerbū dei factū, ipsa sapientia Dei impleta, sciētia creata dicatur, sicut in præsciētia manus ipsius et pedes fossi esse referuntur. Per hanc, inquam, personæ unitatē, illud quoque similis mysterij ratione perfectum est, ut carne uerbi ex integra matre nascente, ipse Deus uerbū natus ex uirgine catholicissimè credatur, immo piissimè denegetur. Quæ cum ita sint, absit ut quisquam sanctā Mariam diuinæ gratiæ priuilegiis, ut Mariæ speciali gloria fraudare conetur: Est enim singulari quodam domini ac Dei, non filij autem sui munere uerissimè ac beatissimè deo τόνος cōsistenda. Sed nō eo modo deo τόνος, quo impia quædam hæresis suspicatur, quæ adserit eam Dei matrem sola appellatione dicendam, quæ eum scilicet pepererit hominem, qui postea factus est Deus: sicut dicimus presbyteri matrem, aut episcopi matrem, non iam presbyterum aut episcopum pariēdo, sed eum generando hominem, qui postea presbyter uel episcopus factus est. Non ita, inquam, sancta Maria deo τόνος, sed

VINCENT. LIRINEN. GALLI

sed ideo potius, quoniam, ut supra dictum est, iam in eius sacramento utero sacrosanctum illud mysterium perpetratum est, quod propter singularem quandam atque unicam personae unitatem, sicut uerbum in carne caro, ita homo in deo deus est. Sed iam ea quae de supra memoratis haeresibus, uel de catholica fide breuiter dicta sunt, renouandae causa memoriae, breuius strictiusque repetamus, quo scilicet et intelligantur iterata plenius, et firmitus inculcata teneantur. Anathema igitur Photino, non recipienti plenitudinem trinitatis, et Christum hominem tantummodo solitarium praedicanti. Anathema Apollinari, adserenti in Christo conuersae diuinitatis corruptionem, et auferenti perfectae humanitatis proprietatem. Anathema Nestorio, neganti ex uirgine deum natum, adserenti duos Christos, et explosa trinitatis fide quaternitatem nobis introducenti. Beata uero catholica ecclesia, quae unum deum in trinitatis plenitudine, et item trinitatis aequalitatem in una diuinitate ueneratur, ut neque singularitas substantiae personarum confundat proprietatem, neque item trinitatis distinctio unitatem separet deitatis. Beata inquam ecclesia, quae in Christo suas ueras perfectasque substantias, sed unam Christi credit esse personam, ut neque naturarum distinctio unitatem personae diuidat, neque item personae unitas differentiam confundat substantiarum. Beata inquam ecclesia, quae ut unum semper Christum et esse et fuisse fateatur, unitum hominem deo non post partum, sed iam in ipso matris utero confitetur. Beata inquam eccle

ADVER. PROPHA. NOVAT. 16

ecclesia, quae deum factum hominem non conuersionem naturae, sed personae ratione intelligit, personae autem non simulatoriae et transeuntis, sed substantiae ac permanentis. Beata inquam ecclesia, quae hanc personae unitatem tantam uim habere praedicat, ut propter eam miro ineffabilique mysterio, et diuina homini, et deo adscribat humana. Nam propter eam et hominem de coelo secundum deum descendisse non abnegat, et deum secundum hominem credit in terra factum, passum, et crucifixum. Propter eam denique et hominem dei filium, et deum filium uirginis confitetur. Beata igitur ac ueneranda, benedicta et sacrosancta, et omnino supernae illi angelorum laudationi comparanda confessio, quae unum dominum deum trina sanctificatione glorificat. Idecirco etenim uel maxime unitatem Christi praedicat, ne mysterium trinitatis excedat. Haec in excursu dicta sint, alias, si Deo placuerit, uberius tractanda, et explicanda. Nunc ad propositum redeamus. Dicebamus ergo in superioribus, quod in ecclesia dei tentatio esset populi error magistri, et tanto maior tentatio, quanto ipse esset doctior qui erraret. Quod primum scripturae auctoritate, deinde ecclesiasticis docebamur exemplis, eorum scilicet commemoratione, qui cum aliquandiu sanae fidei forent habiti, ad extremum tamen, aut in alienam decidissent sectam, aut ipsi suam haeresim condidissent. Magna profecto res, et ad ecclesiam discendum utilis, et ad recolendum necessaria, si doctrinam quam etiam atque etiam exemplum molibus illustrare atque inculcare debemus, ut omnes fere catho-

VINCENT. LIRINEN. GALLI

catholici nouerint se cum ecclesia doctores recipere, nō cum doctoribus ecclesie fidem deferere debere. Sed ego ita arbitror, quod cum multos in hoc tē-
tandi genere proferre ualeamus, nemo penē sit, qui Origenis tentationi ualeat comparari, in quo plura adeo praeclara, adeo singularia, adeo mira extiterunt, ut inter initia habendam cunctis adsertionibus eius fidem, quiuis ille facillē iudicaret. Nam si uita facit auctoritatem, magna illi industria, magna pudicitia, patiētia, tolerantia. Si genus uel eruditio, quid eo nobilius, qui primum in ea domo natus est, quae est illustrata martyrio? Deinde pro Christo non solum patre, sed omni quoque facultate priuatus, tantum inter sanctae paupertatis profecit angustias, ut pro nomine dominicae confessionis saepius, ut ferunt, affligeretur. Neque uero haec in illo sola erant, quae cuncta postea tentationi forent, sed tanta etiam uis ingenij tam profundi, tam acris, tam elegantis, ut omnes penē, multum longēque superarit: tanta doctrinae ac totius eruditionis magnificentia, ut pauca forent diuinae, penē fortasse nullae humanae philosophiae, quae non penitus adsequeretur, cuius scientiae, cum Graeci non crederent, Hebraei quoque elaborata sunt. Eloquentiam uero quid memorem? cuius fuit tam amoena, tam laeta, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore ipsius non tam uerba, quam mella quaedam fluxisse uideantur. Quae nō ille per suasu difficilia, disputandi uiribus elimpidauit? Quae factum ardua non ut facillima uiderentur, effecit? Sed forsitan argumentorum tantummodo nexibus adsertiones

Origenis
familiae
eruditio.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 17

sertiones suas texuit. Imò planē nemo unquam magistorum fuit, qui pluribus diuinae legis uteretur exemplis. Sed credo pauca conscripsit. Nemo mortalium plura, ut mihi sua omnia non solum perlegisse, sed ne inueniri quidē posse uideatur. Cui ne quicquā ad scientiae instrumenta deesset, etiā plenitudo ex abundauit etatis. Sed forsitan discipulis parū felix. Quis unquā felicior? Nēpe innumeri ex sinu suo doctores, innumeri sacerdotes, cōfessores et martyres extiterunt. Iam uero quāta apud omnes illius admiratio, quāta gloria, quāta gratia fuerit, quis exequi ualeat? Quis non ad eum paulo religiosior ex ultimis mundi partibus aduolauit? Quis Christianorum non penē ut prophetam? Quis philosophorum nō ut magistrum ueneratus est? Quia autem non solum priuatae conditioni, sed ipsi quoque fuerit reuerendus imperio, declarant historiae quae eum a matre Alexandri imperatoris accitum ferunt, coelestis utique sapientiae merito, cuius et ille gratia et amore illa flagrabat. Sed et eiusdem epistolae testimonium perhibet, quas ad Philippum imperatorem, qui primus Romanorum principum Christianus fuit, Christiani magisterii auctoritate conscripsit, de cuius incredibili quadam scientia, si quis referentibus nobis Christianum non accipit testimonium, saltem testificantibus philosophis gentilem recipiat confessionem. Ait namque impius ille Porphyrius, excitum se fama ipsius Alexandriae puerum ferē perrexisse, ibique eum uidisse iam senem, sed planē talem tantumque qui arcem totius

Mammē
Origenē
ad se al-
lexit.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

totius scientiæ condidisset. Dies me citius defecerit, quam ea quæ in illo uiro præclara extiterunt, uel ex minima saltem parte perstringam, quæ tamē omnia non solum ad religionis gloriā, sed etiā ad tētationis magnitudinem pertinebāt: Quotus enim quisq; tanti ingenii, tantæ doctrinæ, tantæ gratiæ uirum aut facile deponeret, ac non illa potius uteretur sententiæ, se cum Origene errare malle quam cū aliis uera sentire? Et quid plura? eō res decidit, ut tantæ personæ tanti doctoris, tanti prophetæ, non humana aliqua, sed ut exitus docuit, nimium periculosa tentatio plurimos à fidei integritate deduceret. Quamobrē hic idem Origenes tantus ac talis dum gratia Dei inso-
lentius abutitur, dum ingenio suo nimium indulget, sibi que satis credit, cum paruipendit antiquam Christianæ religionis simplicitatem, dum se plus cunctis sapere præsumit, dum ecclesiasticas traditiones et ueterum magisteria contemnens, quædam scripturarum capitula nouo more interpretatur, meruit ut de se quoque ecclesiæ Dei diceretur. Si surrexerit in medio tui propheta. Et paulo post: Nō audies, inquit uerba prophetæ illius. Et item: Quia, inquit, tentat uos dominus Deus uester, utrum diligatis eū an non. Verē nō solum tētatio, sed etiā magna tētatio, dedi-
tam sibi atque in se pendētem ecclesiā admiratio-
ne ingenii, sciētiae, eloquentiæ, cōuersationis et gra-
tiæ, nihil de se suspiciantē, nihil se uerentem, subito à ueteri religione in nouam prophanitatem sensim paulatimque traducere. Sed dicet aliquis, corruptos esse

Hieroni-
mi hæc
fuit uox.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 18

esse Origenis libros. Non resisto, quin potius et ma-
lo: Nam id à quibusdam et traditum, et scriptum
est, non catholicis tantum, uerim etiam hereticis.
Sed illud est quod nunc debemus aduertere, et si nō
ipsum, libros tamen sub nomine suo editos magnæ
esse tentationi qui multis blasphemiarum uulneribus
scatentes, non ut alieni, sed quasi sui et leguntur et
amantur, ut et si in errore concipiendo Origenis nō
fuit sensus, ad errorem tamen persuadendum Orige-
nis autoritas ualere uideatur. Sed et Tertulliani
quoque eadem ratio est: nam sicut ille apud Græcos,
ita hic apud Latinos nostrorum omnium facile prin-
ceps iudicādus est. Quid enim hoc uiro doctius? quid
in diuinis atque humanis rebus exercitatus? Nempe
omnem philosophiam, et cunctas philosophorum se-
ctas, authores, adsertoresque sectarum, omnesque
eorum disciplinas, omnem historiarum ac studiorum
uarietatem mira quadam mentis capacitate cōple-
xus est. Ingenio uerò nōne tam graui ac uehemen-
ti excelluit, ut nihil sibi penē ad expugnandum pro-
posuerit, quod non aut acumine irruerit, aut pon-
dere eliserit? Iam porro orationis suæ laudes quis
exequi ualeat? quæ tanta, nescio qua rationum ne-
cessitate conferta est, ut ad cōsensum sui, quos sua-
dere nō potuerit, impellat: cuius quot penē uerba, tot
sententiæ sunt: quot sensus, tot uictoriæ. Sciunt hoc
Marciones, Apelles, Praxe, Hermogenes, Iudei, Gē-
tiles, Gnostici, ceteriq; quorū ille blasphemias mul-
tis ac magnis uoluminum suorum molibus, uelut
quibusdā

Tertullia-
ni erudi-
tio.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Hilarius
pictauesis
episcopus
sup Mat
thæu Ca
nonc. 5.

Tertulianus
mo. a.
ni somnia
probat.

Germanus
Christi
stianus
quis.

quibusdam fulminibus euertit. Et tamen hic quoque post hæc omnia, hic inquam, Tertulianus catholici dogmatis, id est, uniuersalis ac uetustæ fidei parum tenax, ac disertior multo quàm felicior, mutata deinceps sententiâ fecit ad extremum quod de eo beatus confessor Hylarius quodam loco scribit: sequenti, inquit, errore detraxit scriptis probabilibus auctoritatem. Et fuit ipse quoque in ecclesia magna tæntatio. Sed de hoc nolo plura dicere. Hoc tantum commemorabo, quod contra Mosi præceptum exurgentes in ecclesia nouellas Mōtani feras, et insana illa insanarum mulierum nouitij dogmatis somnia ueras prophetias adseuerando, meruit ut de se quoque scripturis suis diceretur: Si surrexerit in medio tui propheta. Et mox: Nō audies uerba prophetæ illius. Quare? Quia, inquit, tētat uos dominus uester, utrū diligatis eum an non. Iis igitur tot ac tantis, cæterisque eiusmodi ecclesiasticorum exemplorum molibus euidenter aduertere, et secūdum Deuteronomij leges, luce clarius intelligere debemus, quod si quando aliquis ecclesiasticus magister à fide aberrauerit, ad tentationem id nostram fieri prouidentia diuina patiatur, utrum diligamus Deum an non in toto corde, et in tota anima nostra. Quæ cū ita sint, ille est uerus, et germanus, et catholicus, qui ueritatem Dei, qui ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catholicæ fidei nihil præponit, nō hominis cuiuspiam auctoritatem, non amorem, nō ingenium non eloquentiam, nō philosophiam: sed hæc cuncta despiciens, et in fide fixus, stabilis permanēs, quicquid

ADVER. PROPHA. NOVAT. 19

quicquid uniuersaliter antiquitus ecclesiam catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendū credendumque decernit. Quicquid uerò ab aliquo deinceps uno præter omnes, uel contra omnes sanctos nouum et inauditum subinduci senserit, id non ad religionē, sed ad tentationē potius intelligat pertinere. Tū præcipuē beati apostoli Pauli eruditus eloquius: hoc est enim quod in prima ad Corinthios scribit: Oportet, inquit, et hæreses esse, ut probati manifesti fiant in uobis. ac si diceret, ob hoc, inquit, hæreses non statim diuinitus eradicantur authores, ut probati manifesti fiant. i. unusquisque quā tenax, et fidelis, et fixus catholicæ fidei sit amator appareat. Et reuera cū quæque nouitas ebullit, statim cernitur frumentorum grauitas, et leuitas palearum: tunc sine magno molimine excutitur ab area, quod nullo pondere intra aream tenebatur: Nanque alij ilico prorsus auolāt, alij uerò tātummodo excussi, et perire metunt, et redire erubescūt, saucii, semineces, ac seminiui: quippe qui tantam ueneni hauserint quantitatem, quæ nec occidat, nec digeratur: nec mori cogat, nec uiuere sinat. Heu misera conditio, quantis illi curarū æstibus, quantis turbinibus exagitatur? Nūc etenim quā uentus impulerit incitato errore rapiuntur: nūc in semetipsos reuersi tāquam contrarii fluctus reliduntur: nunc temeraria præsumptione, et ea quæ incerta uidentur adprobant: nunc irrationali metu etiam quæ certa sunt, expauescunt: incerti quæ eant, quæ redeant, quid adpetant, quid fugant, quid teneant,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

neant, quid dimittant. Quæ quidem dubii & male-
penduli cordis adflictio diuina erga se miserationis
est medicina si sapiant. Idcirco etenim extra tutissi-
mum catholicæ fidei portum diuersis cogitationum
quatiuntur, uerberantur, ac penè necantur procellis,
ut excussa in altum elatæ mentis uela deponant, quæ
malæ nouitatum uentis expanderant, seseq; intra si-
disimam stationem placidæ ac bonæ matris reducāt,
& teneant: atque amaro illos turbulentosq; erro-
rum fluctu, primitus reuomant, ut possint deinceps
uiuæ & salientis aquæ fluëta potare. Dedicant be-
ne quod didicerāt non bene, & ex toto ecclesiæ do-
gmate quod intellectu capi potest, capiant: quod nō
potest, credāt. Quæ cum ita sint, iterum atque iterū
eadem mecū reuoluēs & reputans, mirari satis ne-
queo tantam quorundam hominum uesaniā, tantā
excacatā mētis impietatem, tantā postremo errādī
libidinem, ut contenti non sint, tradita & recepta
semel antiquitus credendi regula, sed noua ac noua
in diem quærant, semperque aliquid gestiant reli-
gioni addere, mutare, detrabere: Quasi non cœleste
dogma sit, quod semel reuelatū esse sufficiat, sed ter-
rena institutio, quæ aliter perfici nisi assidua emen-
datione, imò potius reprehensione non posset, cū di-
uina clament oracula: Ne transferas terminos quos
posuerunt patres tui. Et: Super iudicantē ne iudices,
& scindentem sepem mordebit eum serpens. Et illud
Apostolicū, quo omnes omnium hæreseon sceleratæ
nouitates, uelut quodā spiritali gladio saepe trūcatæ
semperque

Gladus
quo hære-
ses trun-
care de-
bemus.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 20

semperque trūcatæ sunt: O Timothee depositū cu-
stodi, deuitans prophanas uocū nouitates, & oppo-
sitiones falsi nominis scientiæ, quam quidā promit-
tentes, circa fidem exciderunt. Et post hæc inueniū-
tur aliqui tanta inueteratæ frontis duritia, tanta im-
pudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui
tantis eloquiorum cœlestium molibus non succubāt,
tantis ponderibus non fatiscant, tātis malleis nō cō-
quassantur, tantis postremo fulminibus nō conterā-
tur. Deuita, inquit, prophanas uocum nouitates. Nō
dixit antiquitates, non dixit uetustates, imò planè
quidā econtrariō sequeretur, ostendit. Nam si uitanda
est nouitas, tenēda est antiquitas: & si prophana est
nouitas, sacrata est uetustas. Et oppositiones, inquit,
falsi nominis scientiæ. Verè falsum nomen apud do-
ctrinas hæreticorū, ut ignorantia sciētiae, & caligo
serenitatis, & tenebræ luminis appellatiōe fucuntur.
Quā quidā, inquit, promittētes circa fidē exciderūt.
Quid promittētes exciderūt, nisi nouā nescio quam
ignoratāq; doctrinā? Audias etenim quosdā ipso-
rū dicere: Venite o insipientes & miseri, qui uulgo
catholici uocitami, & discite fidē uerā, quā præ-
ter nos nullus intelligit, quæ multis antè seculis la-
tuit, nuper uerò reuelata & ostensa est, sed discite
furtim atq; secretim, delectabit enim uos. Et itē: Cū
didiceritis latenter docete, ne mūdus audiat, ne eccle-
sia sciat: paucis nanque concessum est tanti myste-
rii capere secretum. Nōne hæc uerba sunt illius me-
trici, quæ apud Solomonis Prouerbia uocat ad

Quæ bene
Luthera
nos exi-
pressit.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

se prætereuntes uiam, qui dirigunt iter suum: Qui est, inquit, uestrum insipientissimus diuertat ad me. Inopes autem sensu exhortatur, dicēs: Panes occultos libenter attingite, & aquam dulcem furtim bibite. Quid deinde? At ille, inquit, nescit quomodo terrigenæ apud eam pereant. Qui sunt isti terrigenæ? Exponat Apostolus: Qui circa fidem, inquit, exciderunt. Sed operæ precium est totum ipsum Apostoli capitulum diligentius pertractare: O Timothee, inquit, depositum custodi, deuitans prophanas uocum nouitates. O, exclamatio ista & præsciētia est pariter et charitatis. Præuidebat enim futuros quos etiā prædolebat errores. Quis est hodie Timotheus? nisi uel generaliter uniuersa ecclesia, uel specialiter totum corpus Præpositorum, qui integrā diuini cultus scientiam uel habere ipsi debent uel aliis infundere. Quid est, depositum custodi? Custodi, inquit, propter fures, propter inimicos, ne dormientibus hominibus superseminent zizania, super illud tritici bonum semen, quod seminauerat filius hominis in agro suo. Depositum, inquit, custodi. Quid est depositum? Id est, quod tibi creditum est, non quod à te inuentum: quod accepisti, nō quod excogitasti: rem non ingenii, sed doctrinæ: non usurpationis priuatæ, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolata: in qua nō author debes esse sed custos: non institutor sed sectator: non ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi catholicæ fidei talentum inuiolatum, illibatumque conserua. Quod tibi creditum

Declaratur
locus
Pauli ad
Timotheum.
1. Tim. 6

Talentum
cuique
traditum
fuerat.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 21

ditum est, hoc penes te maneat, hoc à te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia subiicias, nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulentè æramenta supponas: nolo aurum speciem, sed naturā planè. O Timothee, o sacerdos, o tractator, o doctor, si te diuinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina spiritualis tabernaculi Beselehel, preciosas diuini dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adice splendorem, gratiam, uenustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod ante à obscurius credebatur. Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante uetustas nō intellectū uenerabatur: eadē tamen quæ didicisti doce, ut cum dicas nouè, nō dicas noua. Sed forsitan dicit aliquis: Nullus ne ergo in ecclesia Christi profectus habebitur religionis? Habeatur planè & maximus: Nam quis ille est tam inuidus hominibus, tam exosus Deo, qui istud prohibere conetur? Sed ita tamen, ut uerè profectus sit ille fidei, non permutatio: siquidem ad profectum pertinet, ut in semetipsa una quæque res amplificetur: Ad permutationem uerò, ut aliquid ex alio in aliud transuertatur. Crescat igitur oportet, & multum uehementèrque proficiat tam singulorum, quàm omnium, tam unius hominis, quàm totius ecclesiæ etatum ac seculorum gradibus intelligentia, scientia, sapiētia: sed in suo dūtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eadēque sentētia: Imitetur animarum religio rationem corporum, quæ licet annorum processu

Exodi 36.

Nouè non
noua dicenda.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

processu numeros suos euoluant, & explicant, eadem tamen quæ erant permanent. Multum interest inter pueritiæ florem, & senectutis maturitatem, sed idem ipsi fiunt senes, qui fuerat adulescentes: ut quamuis unius eiusdemque hominis status habitusque mutetur, una tamen nihilominus eademque natura, una eademque persona sit. Parua lactentium membra, magna iuuenû, eadē ipsa sunt, tamen quot paruulorum artus, tot uirorum & si qua illa sunt, quæ cui maturioris ætate pariuntur, iam in seminis ratione proferta sunt, ut nihil nouum postea profecturatur in senibus, quod non in pueris iam ante latitauerit: Vnde non dubium est hanc esse legitimam & rectam proficiendi regulam, hunc ratum atque pulcherrimum crescendi ordinem, si eas semper in grandioribus partes ac formas numerus detexat ætatis, quas in paruulis creatoris sapientia præformaauerat. Quod si humana species in aliquam deinceps non sui generis uertatur effigiem, aut certè addatur quippiam membrorum numero, uel detrahatur, necesse est ut totum corpus uel interciderat, uel prodigiosum fiat, uel certè debilitetur: Ita etiam Christianæ religionis dogma, sequatur has decet profectuum leges, ut annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate, incorruptum tamen illibatūque permaneat. Et uniuersis partium suarum mensuris, cunctisq; quasi membris ac sensibus proprijs plenum atque perfectum sit, quod nihil præterea permutationis admittat, nulla proprietatis dispendia,

ADVER. PROPHA. NOVAT. 22

spendia, nullā definitionis sustineat uarietate. Exēpli gratia: Seuerūt maiores nostri antiquitus in hac ecclesiastica segete triticeæ fidei semina, iniquū ualde & incongruū est, ut nos eorū posteri pro germana ueritate frumētī, subdititiū zizanix eligamus errorē. Quin potius hoc rectū & cōsequēs est, ut primis atq; extremis sibimet nō discrepantibus, de in crementis triticeæ institutionis, triticei quoq; dogmatis frugē demetamus: ut cū aliquid ex illis seminū primordiis accessu tēporis euoluatur, & nūc letetur & excolatur: nihil tamen de germinis proprietate mutetur: addatur licet species, forma, distinctio, eadem tamen cuiusque generis natura permaneat. Absit etenim, ut rosea illa catholici sensus plātaria in carduos spinasque uertantur. Absit inquit, ut in isto spiritali paradiso, de cynamomi, & balsami surculis lolum repente, atq; aconita proueniant. Quodcunq; igitur in hac ecclesia Dei agriculturā fide patrū satum est, hoc idē filiorū industriā decet excolatur, & obseruetur, hoc idē flore, ætate mature scat, hoc idem proficiat & perficiatur. Fas est etenim ut prisca illa celestis philosophiæ dogmata processu tēporis excurrentur, limentur, poliantur. Sed nefas est ut cōmutentur, nefas ut detruncētur, ut mutilentur. Accipiat licet euidētiā, lucē, distinctiōē, sed retineāt necesse est plenitudinē, integritatē, proprietatē: Nā si semel admissa fuerit hæc impia fraudis licentia, horreo dicere quantum excindendæ, atque abolendæ religionis periculum consequatur: Abdicata etenim quolibet parte catholici dogmatis, alia quoque atq; itē alia,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

ecclesie
officium.

alia, ac deinceps alia & alia iam quasi ex more & licito abdicabuntur. Porro autē singulatim partibus repudiatis, quid aliud ad extremum sequetur, nisi ut totum pariter repudiant? Sed & e contra, si nouitia ueteribus, extranea domesticis, & prophana sacra-
tis admisceri cōperint, proserpat hic mos in uniuersum necesse est, ut nihil posthac apud ecclesiam re-
linquatur intactum, nihil illibatum, nihil integrum, nihil immaculatum, sed sit ibidem deinceps impiorū ac turpium errorum lupanar, ubi erat antea casta & incorrupta sacrarium ueritatis. Sed auertat hoc a suorum mentibus nefas diuina pietas, sitque hic potius impiorum furor: Christi uero ecclesia sedula & cauta depositorum apud se dogmata custos. Nihil in ijs unquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat necessaria, non adponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena: sed omni industria hoc unum studet, ut uetera fideliter sapienterque tractando, si qua illa sunt antiquitus informata, & inchoata accuret & poliat, si qua iam expressa & enucleata, consolidet, firmet: si qua iā confirmata & definita, custodiat. Denique quod unquam aliud Conciliorum decretis enisa est, nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur: quod antea lētius prādicabatur, hoc idem postea instātius prādicaretur: quod antea securius colebatur, hoc idem postea sollicitius excoleretur. Hoc inquam semper, neque quicquam præterea, hereticorum nouitatibus excitata Conciliorū suorum

ADVER. PROPHA. NOVAT. 23

suorum decretis catholica perfecit ecclesia, nisi ut quod prius à maioribus sola traditione susceperat, hoc deinde posteris etiā per scripturæ chirographū consignaret: magnam rerum summam paucis literis comprehendēdo & plerunque propter intelligentiæ lucem, non nouum fidei sensum nouæ appellationis proprietate signando. Sed ad Apostolum redeamus: O Thimothee, inquit, depositum custodi, deuotans 1. Tim. 6. profanas uocum nouitates. Deuita inquit, quasi uiperam, quasi scorpionē, quasi basiliscū, ne te nō solum tactu, sed etiam uisu afflatūque percutiant. Quid est deuitare? Cum huiusmodi nec cibū sumere. Quid est deuitare? Si quis, inquit, uenit ad uos, & hanc doctrinam non adfert. Quam doctrinam, nisi catholicam, & uniuersalem? & unam eandemque per singulas etatū successiones, incorrupta ueritatis traditione manentem, & usque in secula sine fine māsura? Quid tum? Nolite, inquit, recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis: qui enim dicit illi aue, cōmunicat operibus eius malignis. Prophanas, inquit, uocū nouitates. Quid est prophanas? Quæ nihil habent sacri, nihil religiosi, ab ecclesiæ penetralibus, quæ est templum Dei, penitus extraneas: Prophanas inquit, uocum nouitates: Vocum, id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt uetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est ut fides beatorum patrū, aut tota, aut certe magna ex parte uioletur: Necesse est ut omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes uirgines,

Prophas
ne noui-
tates.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

uirgines, omnes Clerici, leuita & sacerdotes, tanta
confessorū milia, tanti martyrum exercitus, tanta
urbium, tanta populorū celebritas & multitudo, tot
insulae, prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes: to-
tus postremo iam penè terrarū orbis, per catholicā
fidē Christo capiti incorporat⁹, tāto seculorū tractu
ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crede-
ret, pronūciatur: Prophanas, inquit, uocū nouitates
deuita. Quas recipere atq; sectari nunquā catholi-
corum, semper uerò hæreticorū fuit. Et reuera, quæ
unquā hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, cer-
to tempore ebulliuit? Quis unquam hæreses insti-
tuit, nisi qui se prius ab ecclesiæ catholicæ uniuersa-
tatis & antiquitatis consensione discreuerit? Quod
ita esse luce clarius exempla demonstrant. Quis e-
nim unquam ante profanū illum Pelagium tantā uir-
tutē liberi præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis re-
bus per actus singulos adiuuandū necessariam Dei
gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum disci-
pulum eius Celestium, reatu præuicationis Adæ om-
ne humanū genus denegauit adstrictum? Quis an-
te sacrilegum Arium, trinitatis unitatem discindere,
quis ante sceleratum Sabellium, unitatis trinitatem
cōfundere ausus est? Quis ante crudelissimū Noua-
tianū, crudelē Deum dixit, eò quod mallet mortem
morientis, quā ut reuertatur & uiuat? Quis ante
Magum Simonē, apostolica districtione percussū,
a quo uetus ille turpitudinū gurgis usque in nouissi-
mum Priscilianum continua & occulta successione
manauit,

ADVER. PROPHA. NOVAT. 24

manauit, autorem malorum, id est, scelerum, impie-
tatum, flagitiorūque nostrorum ausus est dicere
creatorem Deū? Quippe quem adserit talem homi-
num manibus ipsum suis creare naturam, quæ pro-
prio quodam motu, & necessariæ cuiusdā uolunta-
tis impulsu nihil aliud possit, nihil aliud uelit, nisi
peccare, eò quod furij s uitiorum omnium exagitata
& inflammata, in omnia turpitudinum barathra in-
exhausta cupiditate rapiatur. Innumera sunt talia,
quæ breuitatis studio prætermittimus, quibus tamen
cunctis satis euidenter perspicueque mōstratur, hoc
apud omnes ferè hæreses quasi solenne esse ac legi-
timum, ut semper prophanis nouitatibus gaudeant,
antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones
falsi nominis scientiæ à fide naufragent. Contra ue-
rò catholicorum hoc ferè proprium, deposita san-
ctorum patrum & commissā seruare, damnare pro-
phanas nouitates, & sicut dixit, atque iterum præ-
dixit Apostolus: Siquis adnuntiauerit præterquā
quod acceptum est, anathema sit. Hic fortasse ali-
quis interroget, an & hæretici diuinæ scripturæ te-
stimonijs utantur. Utuntur planè, & uehementer
quidem, nam uideas eos uolare per singula quæque
sanctæ legis uolumina, per Mosi, per Regum li-
bros, per Psalmos, per Apostolos, per Euangelia,
per Prophetas. Siue enim apud suos, siue alienos:
siue priuatim, siue publicè: siue in sermonibus, si-
ue in libris: siue in conuiujs, siue in plateis, nihil
unquam penè de suo proferunt, quod non etiam
scripturæ

Quo pacto
hæretici
scripturis
utantur?

VINCENT. LIRINEN. GALLI

scripturæ uerbis adumbrare conentur. Lege Pauli
samosatani opuscula, Prisciliani, Eunomij, Ioviniani,
reliquarumq; pestium, cernas infinitam exemplorū
congeriem, propè nullam omitti paginam, quæ non
noui aut ueteris Testamēti sententijs fucata & co-
lorata sit: Sed tanto magis cauendi & pertimescē-
di sunt, quanto occultius sub diuinæ legis umbra-
culis latitant: Sciunt enim fœtores suos nulli ferè ci-
to esse placituros, si nudi & simplices exhalentur,
atque idcirco eos cœlestis eloqui, uelut quodam a-
romate aspergunt, ut ille qui humanum facile despi-
ceret errorem, diuina non faciliè contemnat oracu-
la. Itaq; faciunt quodij solent, qui paruulis austeram
quædam temperaturi pocula, prius ora melle circū-
linunt, ut incanta ætas cum dulcedinem præsenferit,
amaritudinem non reformidet. Quod etiam iis cu-
ræ est, qui mala gramina & noxios succos medica-
minum uocabulis præcolorant, ut nemo ferè ubi su-
pra scriptum legerit remedium, suspicetur uenenum.
Idem denique & Saluator clamabat: Attendite uo-
bis à pseudoprophetis, qui ueniunt ad uos in uestitu
ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces. Quid est ue-
stitus ouium, nisi prophetarum & apostolorū pro-
loquia, quæ iidem ouili quadā sinceritate agno illi
immaculato, qui tollit peccatum mundi, tanquā uel-
lera quædam texuerunt? Qui sunt lupi rapaces, nisi
sensus hæreticorū feri & rabidi? qui caulas ecclesiæ
semper infestant, & gregē Christi quaquā possunt,
dilacerant. Sed ut fallacius incantis ouibus obrepāt,

manente

ADVER. PROPHA. NOVAT. 25

manente luporum ferocia deponunt lupinam speciē,
& sese diuinæ legis sententijs, uelut quibusdam uel-
leribus obuoluunt, ut cum quisque lanarum molliciē
præsenferit, nequaquam aculeos dentium pertimes-
cat. Sed quid ait Saluator? Ex fructibus eorum co-
gnosceitis eos. Id est, cum cœperint diuinas illas uo-
ces non iam proferre tantum, sed etiam exponere,
nec adhuc iactare solum, sed etiam interpretari: tūc
amaritudo illa, tunc acerbitas, tunc rabies intelligen-
tur, tunc nouitiū uirus exhalabitur, tunc prophane
nouitates aperiuntur, tunc primum scindi sepem ui-
deas, tunc trāsferri patrum terminos, tunc catholicā
fidem cædi, tunc ecclesiasticum dogma lacerari. Ta-
les erant ij, quos percutit Apostolus Paulus in secū-
da ad Corinthios dicēs: Nam eiusmodi, inquit, Pseu-
doapostoli, operarij subdoli, transfigurant sese in
Apostolos Christi. Quid est transfigurantes se in
Apostolos Christi? Proferebant Apostoli diuinæ le-
gis exempla, proferebant & illi: Proferebant Apo-
stoli Psalmorum autoritates, proferebant & illi:
proferebant Apostoli sententias Prophetarum, &
illi nihilominus proferebant. Sed cum ea quæ simili-
ter protulerant, interpretari nō similiter cœpissent,
tunc simplices à subdolis, tunc infucati à fucatis, tūc
recti à peruersis: tunc postremò ueri Apostoli à fal-
sis Apostolis discernebantur. Et non mirum, inquit,
ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lu-
cis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigu-
rantur sicut ministri iustitiæ: Ergo secundum Apo-
stoli

Ex fructibus
eorum cognosce-
re.

2. Cor. 11.

Recte er-
go dictum
est, pxi-
des habet
re phar-
maca:
Pharmaca
uero uer-
men.

D

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Fallendi
uia facili-
lima.

Math. 4.

stoli Pauli magisterium, quotiescunq; uel Pseudoa-
postoli, uel Pseudoprophetae, uel Pseudodoctores di-
uinæ legis sententiis proferunt, quibus malè interpre-
tatis errores suos adstruere conentur: nō dubiū est,
quin authoris sui callida machinamenta sectentur:
quæ ille nunquā profectō comminisceretur, nisi sci-
ret omnino nullam esse ad fallendum faciliorem uia,
quā ut ubi nefarij erroris subinducitur fraudulen-
tia, ibi diuinorum uerborū pretendatur autoritas.
Sed dicit aliquis: Vnde probatur quod sacræ legis
exemplis diabolus uti soleat? Legat Euangelia, in
quibus scribitur: Tunc assumpsit illū diabolus, id est,
dominum Saluatore: & statuit illū supra pinnā tem-
pli, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum, scri-
ptum est enim, quod angelis suis mandauit de te, ut
custodiant te in omnibus uijs tuis: In manibus tollent
te, ne forte offendas ad lapidē pedem tuum. Quid hic
faciet misellis hominibus, qui ipsum dominū maiesta-
tis, scripturarū testimoniis adpetiuit? Si, inquit, filius
Dei es, mitte te deorsum. Quare? scriptū est enī, in-
quit. Magnopere nobis doctrina loci istius atten-
denda atq; retinenda est, ut tanto euangelicæ autho-
ritatis exemplo, quādo aliquos apostolica, seu pro-
phetica uerba proferre cōtra catholicam fidē uide-
rimus, diabolū per eos loqui minime dubitemus: Nā
sicut tunc caput capiti, ita nunc quoque mēbra mē-
bris loquuntur: membra scilicet diaboli mēbris Chri-
sti: perfidi fidelibus: sacrilegi religiosi: hæretici po-
strems catholici. Sed quid tandem dicit? Si, inquit,
filius

ADVER. PROPHA. NOVAT. 26

filius Dei es, mitte te deorsum. Hoc est, filius esse uis
Dei, & hereditatē regni cœlestis accipere, mitte te
deorsum, id est, ex istius te sublimis ecclesiæ, quæ etiā
tēplū Dei putatur, doctrina & traditione demitte.
Ac si quis interrogat quempiam hæreticorū sibi ta-
lia persuadētem, unde probas? unde doces, quod ec-
clesiæ catholicæ uniuersalem & antiquam fidem di-
mittere debeam? Statim ille: scriptū est enim. Et cō-
tinuō mille testimonia, mille exempla, mille autori-
tates parat, de Lege, de Psalmis, de Apostolis, de
Prophetis, quibus nouo & malo more interpretatis
ex arce catholica in hærescos barathrum infelix a-
nima precipitetur. tam uerō illis quæ sequuntur pro-
missionibus miro modo incautos homines hæretici
decipere cōsuerūt: Audēt etenim polliceri, & doce-
re, quod ecclesiæ suæ, id est, in cōmunionis suæ cōuen-
ticulo magna & specialis ac planē personalis quæ-
dā sit dei gratia, adeo ut sine ullo labore, sine ullo stu-
dio, sine ulla industria, etiā si nec petāt, nec querāt,
nec pulsant, quicūq; illi ad numerū suū pertinet: ta-
mē ita diuinitus dispēsentur, ut angelicis euecti mani-
bus, id est, angelica p̄tectione seruati, nūquā possint
offendere ad lapidē pedē suū, id est, nunquā scan-
dalizari. sed dicit aliquis: si diuinis eloquiis, senten-
tiis, promissionibus, & diabolus & discipuli eius u-
tuntur, quorum alii sunt Pseudoapostoli, alii Pseu-
doprophetae & Pseudomagistri, & omnes ex to-
to hæretici, quid facient catholici homines, &
matris ecclesiæ filii? quoniam modo in scripturis
D 2 sanctis

VINCENT. LIRINEN. GALLI

sanctis ueritatem à falsitate discernent? Hoc scilicet
facere magnoperè curabunt, quod in principio Com
monitorij istius sanctos & doctos uiros tradidisse
nobis, scripsimus, ut diuinum canonem secundum uni
uersalis ecclesiæ traditiones, & iuxta catholici do
gmatis regulas interpretentur, in qua item catholi
cæ apostolicæq; ecclesiæ sequantur necesse est uni
uersitatem, antiquitatem, consensionem. Et si quan
do pars contra uniuersitatem, nouitas contra uetu
statem, unius uel paucorum errantium dissensio con
tra omnium, uel certè multo plurium catholicorum
consensionem rebellauerit, præfer potiores, corru
ptioni uniuersitatis integritatem: in qua eadem
uniuersitate nouitatis prophanitati, antiquitatis re
ligionem, itémque in ipsa uetustate unius siue pau
cissimorum temeritati primum omnium generalia, si
qua sunt uniuersalis Concilij decreta præponant,
tunc deinde si id minus est, sequantur quod proximū
est, multorum atque magnorum consentientes sibi
sententias magistrorum, quibus adiuuante domino fi
deliter, sobriè, sollicitè obseruatis, non magna dif
ficultate noxios quosque exurgētium hæreticorum
deprehēdemus errores. Hic iam consequens esse ui
deo, ut exemplis demonstrem, quoniam modo pro
phanæ hæreticorum nouitates, prolatis atque colla
tis ueterum magistrorū concordantibus sibi met sen
tentiis, & deprehendantur & condemnentur, quæ
tamen antiqua sanctorum patrum consensio, non in
omnibus diuinæ legis quæstiunculis, sed solum certè
præci

Quo de
prehēdū
tur hære
ses.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 27

precipue in fidei regula magno nobis studio & in
uestiganda est, & sequenda. Sed neq; semper, neque
omnes hæreses hoc modo impugnandæ sunt, sed no
uitiæ recentēsque tantummodo, cum primum scilicet
exoriuntur, antequā infalsarint uetustæ fidei regu
las, ipsius temporis uetentur angustiis, ac priusquam
manante latius ueneno maiorū uolumina uitare co
nētur: Cæterum dilatæ & inueteratæ hæreses ne
quaquā hac uia adgrediendæ sunt, eò quod prolixo
temporum tractu, longa ijs furandæ ueritatis patue
rit occasio. Atque ideo quas cunq; illas antiquiores,
uel schismatū uel hæreseon prophanitatis, nullo mo
do nos oportet, nisi aut sola, si opus est, scripturarū
authoritate cōuincere, aut certè iam antiquitus uni
uersalibus sacerdotū catholicorum Conciliis conui
ctas damnatasque uitare. Itaq; cum primum mali cu
iusque erroris pūtrede erumpere cœperit, & ad de
fensionem sui quædam sacræ legis uerba furari, eadē
que fallaciter & fraudulentè exponere, statim in
terpretando canonū maiorū sententiæ congregandæ
sunt, quibus illud quodcunque exurget nouitium,
ideoque prophanū, & absque ulla ambage prodæ
tur: & sine ulla retractatione damnetur. Sed eorum
duntaxat patrum sententiæ conferendæ sunt, qui
in fide & communionē catholica sanctè, sapi nter,
constanter uiuentes, docentes & permanentes, uel
mori in Christo fideliter, uel occidi pro Christo feli
citer meruerunt. Quibus tamē hac lege credēdū est,
ut quicquid uel omnes uel plures uno eodemq; sensu
manifestè,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

manifeste, frequenter, perseveranter, uelut quodē cōsen-
tiente sibi magistrorū Concilio, accipiendo, tenēdo,
tradendo firmauerint, id pro indubitato, certo ratō=
que habeatur: Quicquid uero, quamuis ille sanctus
& doctus, quamuis episcopus, quāuis Confessor &
martyr, prater omnes, aut etiā contra omnes sen-
serit, id inter proprias & occultas & priuatas opi-
nionulas a cōmunis & publicae, generalis sentētia
authoritate secretū sit, nec cū summo eternae salutis
periculo, iuxta sacrilegā hēreticorū & schismatico-
rū cōsuetudinē uniuersalis dogmatis antiqua uerita-
te dimissa, unius hominis nouitiū si cētemur errorem.
Quorū beatorū patrū sanctū catholicūq; cōsensum
ne quis sibi temerē cōtēnēdū forte arbitretur, ait i pri-
ma ad Corīthios Apostolus: Et quosdā quidē posuit
deus in ecclesia, primū Apostolus: Quorū ipse unus
erat: Secūdo Prophetas: quālē in actibus Apostolo-
rū legimus Agabū: Tercio doctores, qui tractatores
nunc appellantur, quos hic idem Apostolus etiam
Prophetas interdum nuncupat, cō quod per eos Pro-
phetarum mysteria populis aperiantur. Hos ergo in
ecclesia Dei diuinitus per tempora & loca dispen-
satos, quisquis in sensu catholici dogmatis unam a-
liquid in Christo sentientes contempserit, non homi-
nē contemnit, sed Deū, a quorum ueridica unitate
ne quis discrepet, impensius obtestatur idem Aposto-
lus dicens: Obsecro autem uos Fratres, ut idipsum
dicatis omnes, & nō sint in uobis schismata, sitis au-
tem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.

Quod

ADVER. PROPHA. NOVAT. 28

Quod si quis ab eorum sententiae cōmunionē descī-
uerit, audiet illud eiusdem Apostoli: Non est Deus
dissentionis, sed pacis. Id est, non eius, qui a cōsensu
tiendi unitate defecerit, sed eorū qui in consentiendi
pace permanserint. Sicut in omnibus inquit, ecclesiis
sanctorum doceo, id est, catholicorum, quae ideo san-
ctae sunt, quia in fidei cōmunionē persistunt. Et ne
quis forsitan pratermissis ceteris, se solum audiri,
sibi soli credi arrogaret, paulo post ait: An a uobis
inquit, uerbum dei processit, aut in uos solos deue-
nit? Et ne hoc quasi persunctoriē acciperetur, adie-
cit. Si quis inquit, uidetur Propheta esse aut spirita-
lis, cognoscat quae scribo uobis, quia domini sūt mā-
data, quae utique mandata, nisi, ut si quis est Prophe-
ta, aut spiritalis, id est, spirituum rerum magister,
summo studio aequalitatis & unitatis cultor exi-
stat, ut scilicet neque opiniones suas ceteris praeferat,
& ab uniuersorum sensibus non recedat. Cuius
rei mandata qui ignorat, inquit, ignorabitur, id
est, qui aut nescita non discit, aut scita contem-
nit, ignorabitur, hoc est, indignus habebitur qui
inter unitos fide & exaequatos humilitate diuini-
tus respiciatur: quo malo nescio an quicquam acer-
bius cogitari queat. Quod tamen iuxta Apostoli-
cam comminationem Pelagiano illi prouenisse cer-
nimus Iuliano, qui se collegarum sensui aut Iulianus,
incorporare neglexit, aut excorporare pra- Pelagiani
sumpsit. Sed iam tempus est ut pollicitum pro- nus.
feramus exemplum, ubi & quomodo sanctorum
D 4 patrum

VINCENT. LIRINEN. GALLI

patrum sententiæ congregatæ sint, ut secundum eas ex decreto atq; autoritate cōcīlii, ecclesiasticæ fidei regula figeretur. Quod quò commodius fiat, hic sit iam huius Cōmonitoriū modus, ut cætera quæ sequuntur ab alio sumamus exordio.

Secundum Commonitoriū interlapsum est, neque ex eo amplius quicquam, quàm postrema particula remāsit, id est, sola recapitulatio, quæ & subiecta est.

QUAE cū ita sint, iam tempus est ut ea quæ duobus iis Cōmonitoriis dicta sunt, in huius secūdi fine recapitulemus. Diximus in superioribus hanc fuisse semper & esse hodiēq; catholicorum consuetudinē, ut fidem uerā duobus iis modis adprobēt. Primum diuini cānonis autoritate: deīde ecclesiæ catholicæ traditiōne: non quia canon solus non sibi ad uniuersa sufficiat, sed quia uerba diuina pro suo plerique arbitratu interpretantes, uarias opiniones erroresque concipiant. Atque ideo necesse sit, ut ad unam ecclesiastici sensus regulam scripturæ cœlestis intelligentia dirigatur: in iis duntaxat præcipuè quæstionibus, quibus totius catholici dogmatis fundamenta nituntur. Item diximus, in ipsa rursus ecclesia uniuersitatis pariter & antiquitatis consensum spectari oportere, ne aut ab unitatis integritate in partē schismatis abruptamur, aut è uetustatis religione in hæresim nonitates præcipitemur. Item diximus, in ipsa ecclesiæ uetustate duo quæ ad uellemen-

Fidei christi-
anæ a-
pustis.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 29

uehementè studio seq; obseruanda, quibus penitus inherere deberent quicunque hæretici esse nolint: primum si quid esset antiquitus ab omnibus ecclesiæ catholicæ sacerdotibus uniuersalis Cōcīlii autoritate decretū. Deinde si qua noua exurgeret quæstio, ubi id minime reperiretur, recurrendū ad sanctorū patrum sententias, eorū duntaxat, qui suis quique tēporibus & locis in unitate cōmunionis & fidei permanentes, magistri probabiles extitissent. Et quicquid uno sensu atque consensu tenuisse inuenirētur, id ecclesiæ uerum & catholicū absq; ullo scrupulo iudicaretur. Quod ne præsumptione magis nostra quàm autoritate ecclesiastica promere uideremur, exemplum adhibuimus sancti Concīlii, quod ante triennium fermè in Asia apud Ephesum celebratum est, uiris clarissimis Basso Antiochoq; Consulibus. Vbi cōcilium cū de sancīēdis fidei regulis disceptaretur, ne qua illic forsitan prophana nouitas in modū perfidiæ Ariminensis obreperet, uniuersis sacerdotibus, qui illò ducenti ferè numero cōuenerant, hoc catholici simū, fidelissimū, atq; optimū factū uisum est, ut in mediū sanctorū patrū sententiæ proferrentur, quorū alios martyres, alios Confessores, omnes uerò catholicos sacerdotes fuisse, & permansisse constaret: ut scilicet ritè atque solenniter ex eorum consensu atq; decreto antiqui dogmatis religio confirmaretur, & prophane nouitatis blasphemia condemnaretur. Quod cū ita factum foret, iure meritò que impius ille Nestorius, catholicæ uetustati contrarius: beatus uerò

cōcilium
Ephesum.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

uerò Cyrillus sacrosanctæ antiquitati consentaneus iudicatus est. Et ut ad fidem rerum nihil deesset, etiam nomina & numerum, licet ordinem fuisset obliti, edidimus eorum patrum iuxta quorum ordinem ibidem cōcinentē sibi cōcordemq; sententiā, & legis sacre prologia exposita sunt, & diuini dogmatis regula constabilita est: Quos ad cōfirmendam memoriam hic quoque recēdere nequaquā superfluum est. Sūt ergo ij uiri, quorū in illo Cōcilio, uel tanquā iudiciū, uel tanquā testiū scripta recitata sunt. Sāctus Petrus Alexandrinus Episcopus, doctor præstantissimus & martyr beatissimus: Sāctus Athanasius eiusdē ciuitatis antistes, magister fidelissimus & confessor eminētissimus. Sāctus Theophilus eiusdē itē urbis episcopus, uir fide, uita, scientia satis clarus: cui successit uenerāndus Cyrillus, qui nūc Alexandrinam illustrat ecclesiā. Et ne forsītā unius ciuitatis ac provincie doctrina hæc putaretur, adhibita sunt etiam illa Capadocie lumina, sāctus Gregorius Episcopus & Cōfessor de Nazando, uel Nazanzo. Sāctus Basilius Cesareæ Capadocie episcopus & cōfessor. Sāctus item alter Gregorius Nyssenus episcopus, fidei, conuersationis, integritatis & sapientiæ merito fratre Basilio dignissimus. Sed ne sola gratia aut oriens tantum, uerū etiam occidentalis & latinus orbis ita semper sensisse ad probaretur, lectæ sunt quoque ibi quedam ad quosdam Epistole sancti Felicis martyris, & sancti Iulij urbis Romæ Episcoporum. Et ut non solum caput orbis uerū etiam latera illi iudicio

Petrus A.
lexandri
nus
Athanas
sius.
Theophi
lus.
Cyrillus.
Grego
rius.
Basilius
Cesariē
sis.
Felix.
Iulius.
Cypria
nus.
Ambro
sius.

ADVER. PROPHA. NOVAT. 30

iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est & meridie beatissimus Cyprianus episcopus Carthaginensis & martyr. A septentrione, sāctus Ambrosius Mediolanensis Episcopus. ij sunt igitur omnes apud Ephesum sacratio decalogi numero magistri, consiliarij, testes iudicēsq; producti quorum beatissima illa Synodus doctrinam tenens, consiliū sequēs, credens testimonio, obediens iudicio, absque tadio, præsumptione, & gratia de fidei regulis pronuntiauit. Quāquam multo amplior maiorum numerus adhiberi potuerit, sed necesse nō fuit: quia neq; multitudinem testium negotij tempora occupari oportebat, & decem illos non aliud ferē sensisse, quā ceteros omnes collegas suos nemo dubitabat. Post quæ omnia adiecimus etiam beatam Cyrilli sententiā, quæ gestis ipsis ecclesiasticis continetur: Nanque cum lecta esset sancti Capreoli Episcopi Carthaginensis Epistola, qui nihil aliud intendebat, & præcabatur, nisi ut expugnata nouitate, antiquitas defenderetur, ita episcopus Cyrillus prolocutus est, & definiuit: quod hic quoque interponere non ab re uidetur: ait enim in fine gestorum. Et hæc, inquit, quæ lecta est Epistola, uenerandi & multi religiosi Episcopi Carthaginensis Capreoli fidei gestorum inferetur, cuius apēta sententiā est: nult enim antiquæ fidei dogmata confirmari: nouitia uerò & superflue adinuenta, & impie promulgata reprobari atque damnari: Omnes Episcopi adclamauerunt, hæc omnium uoces sunt, hæc omnes dicimus,

Capreoli
lus.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

dicimus, hoc omnium uotū est. Quæ tandem omnium
uoces, atque omnium uota, nisi ut quod erat antiqui-
tus traditum teneretur? quod adinuētum nuper, ex-
ploderetur? Post quæ admirati sumus & prædicau-
mus quanta Concilij illius fuerit humilitas & san-
ctitas, & tot numero sacerdotes, penè ex maiore
parte metropolitani, tantæ eruditionis, tantæque do-
ctrinæ, ut propè omnes possint de dogmatibus dispu-
tare: Quibus propterea ipsa in unum congregatio
audendi à se aliquid & statuēdi addere uideretur fi-
duciam, nihil tamen nouarent: nihil præsumerent: ni-
hil sibi penitus arrogarent, sed omnimodis præca-
uerent, ne aliquid posteris traderent, quod ipsi à pa-
tribus non acceperant. Et nō solum in præsentem rem
bene disponerent, uerū etiam pōst futuris exempla
præberent, ut & ipsi scilicet, sacratæ uetustatis do-
gmata colerent: prophana uerò nouitatis adinuēta
damnarent. Inuēti sumus etiam in Nestorij scelera-
tam præsumptionem, quod sacram scripturam se pri-
mum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse
iactaret, quicumque ante se magisterij munere præ-
diti diuina eloquia tractauissent: uniuersos scilicet
sacerdotes, uniuersos Cōfessores & martyres, quo-
rum alii explanassent Dei legem, alii uerò explanā-
tibus consensissent, uel credidissent. Totam postre-
mò etiam nunc errare, & semper errasse adseuera-
ret ecclesiam, quæ, ut ipsi uidebatur, ignaros, erro-
neosq; doctores & secuta esset, & sequeretur. Quæ
omnia licet cumulati abundeque sufficerent ad pro-
phanas

ADVER. PROPHA. NOVA T. 31

phanas quasque nouitates obruendas & extinguen-
das, tamen ne quid deesse tantæ plenitudini uideretur,
ad extremū adiciemus geminam apostolicæ se-
dis authoritatem, unam scilicet sancti papæ Xisti,
qui nunc Romanam ecclesiam uenerandus illustrat: ^{Xistus.}
alterā decessoris sui beatæ memoriæ papæ Celestini,
quæ hic quoq; interponere necessariū iudicauimus:
Ait itaq; sanctus papa Xistus in epistola, quam de
causa Nestorii Antiocheno misit Episcopo: Ergo,
inquit, quia sicut ait Apostolus Fides una est, quæ eui-
denter obtinuit dicēda, credamus. & tenēda creda-
mus, Tandē illa credenda & dicēda prosequitur, &
ait: Nihil ultra, inquit, liceat nouitati, quia nihil addi
conuenit uetustati: Perspicua maiorū fides & credu-
litas nulla cœni permixtione turbetur. Omnino apo-
stolicè, ut maiorū credulitatem perspicuitatis lumine
ornaret, nouitias uerò prophanitates cœni pmixtio-
ne describeret. Sed & sanctus papa Celestinus, pari
modo eadēq; sententia: Ait enim in epistola, quam ^{Celestius}
Gallorū sacerdotibus misit, arguēs eorū cōnientiā,
quod antiquā fidē silētio destituētes, prophanas no-
uitates exurgere paterentur: Merito, inquit, causa
nos respicit, si silētio foueamus errorem. Ergo corri-
piatur huiusmodi, nō sit iis liberū habere pro uolun-
tate sermonem. Hic aliquis fortasse addubitet, qui nā ^{Liberū nō}
sint illi, quos habere prohibeat liberū pro uoluntate ^{sit omnia}
te sermonē, uetustatis prædicatores, an nouitatis ad- ^{loqui.}
inuentores. Ipse dicat, & dubitationē legentium ipse
dissoluat. Sequitur enim: Desinat, inquit, si ita res est:
id est,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

id est, si ita est, ut apud me quidam urbes & prouincias uestras criminantur, quod eas quibusdam nouitatibus cōsentire noxia dissimulatione faciatis. Desinat itaq; inquit, si ita res est, incesse nouitas uetustatem. Ergo hæc fuit beati Celestini beata sententia, non ut uetustas cessaret obruere nouitatem, sed potius nouitas desineret incesse uetustatem. Quibus apostolicis catholicisq; decretis quisquis refragatur, insultet primum omnium necesse est memorie sancti Celestini, qui statuit ut desineret incesse nouitas uetustatem: deinde irrideat definita sancti Xisti, qui censuit ne ultra quicquā liceat nouitati: quia nihil addi conuenit uetustati: sed & beati Cyrilli statuta contemnat, qui uenerandi Capreoli zelum magna prædicatione laudauit, quod antiqua fidei dogmata confirmari cuperet: nouitia uerò adinuenta damnari. Ephesinam quoque Synodum, id est, totius penè Orientis sanctorum Episcoporum iudicata proculcet, quibus diuinitus placuit nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quod sacra sibi in Christo consentiens sanctorum patrum tenuisset antiquitas, quicq; etiam uociferantes & acclamantes, uno ore testificati sunt, has esse omnium uoces, hoc omnes optare, hoc omnes censere: ut sicut uniuersi ferè ante Nestorium hæretici contemnentes uetustatem, & adserentes nouitatem damnati forent, ita ipse quoque Nestorius author nouitatis & impugnator uetustatis condemnaretur. Quorum sacrosancta & cœlestis gratiæ munere inspirata consensio

ADVER. PROPHA. NOVAT 32

sensio cui displicet, quid aliud sequitur, nisi ut prophanitatem Nestorii adserat nō iure damnatam? Ad extremum quoque uniuersam Christi ecclesiam, & magistros eius Apostolos & prophetas, præcipueque tamen beatum Apostolum Paulum, uelut quædā purgamenta contemnat: illam, quod à religione colendæ & excolendæ semel sibi traditæ fidei, nūquam recesserit: illum uerò, qui scripserit: O Timothee depositum custodi, deuitans prophanas uocum nouitates. Et item: Si quis uobis adnuntiauerit præterquàm quod accepistis, anathema sit. Quod si neque apostolica definita, neque ecclesiastica decreta temeranda sunt, quibus secundum sacrosanctam uniuersitatis & antiquitatis consensionem cuncti semper hæretici, & ad extremum Pelagius, Celestius, Nestorius iure meritòque damnati sunt, necesse est profecto omnibus deinceps catholicis, qui sese ecclesie matris legitimos filios probare student, ut sancte sanctorum patrum fidei inhæreant, adglutinent, immoriantur: prophanas uerò prophanorum nouitates detestentur, horrescāt, insectentur, persequātur. Hæc sunt ferè quæ duobus Commonitoriis latius differta, aliquanto nunc breuius recapitulandi lege constricta sunt, ut memoria mea, cui adminiculandæ ista confecimus, & commonendi assiduitate repetatur, & prolixitatis fastidio non obruatur.

VINCENTII LIRINENSIS

Galli finis.

Q. SEPTIMII FLORENTIS
TERTULLIANI DE PRAESCRIPT.
aduersus haereticos, Lib.

C Ouditio praesentium temporum etiā
hanc admonitionem prouocat no-
stram, non oportere nos mirari super
haereses istas, siue quia sunt: futurae e-
nim praenunciabantur, siue quia fide
quorundam subuertunt: ad hoc enim sunt, ut fides
habendo tentationem, haberet etiam probationem.
Vanē ergo & inconsideratē plerique hoc ipso sca-
dalizantur, quod tantum haereses ualeant, quantum
si non fuissent: cum quod sortitum est omni modo sit,
sicut causam accipit ob quam sit, sic uim consequi-
tur per quam sit: nec esse non possit. Febrem deniq;
inter ceteros mortiferos & cruciarios exitus ero-
gando homini deputatam, neque quia est miramur:
est enim, neque quia erogat hominē, ad hoc enim est.
Proinde, haereses ad languorem & interitum fidei
productas, si expauescimus hoc eas posse, prius est
ut expauescamus hoc eas esse, quae dum sunt, habent
posse: & dum possunt, habent esse. Sed enim febrem
ut malum, & de causa & de potentia sua, ut notum
est, abominamur potius quam miramur, & quantū
in nobis est praecauemus, non habentes abolitionem
eius in nostra potestate. Haereses uerō mortem aeter-
nam, & maioris ignis ardorem inferentis, malunt
quidam

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. LIB. 33

quidam mirari quod hoc possint, quam deuitare ne
possint: cum habeant deuitandi potestatem. Ceterum
nihil ualebunt, si illas tantū ualere nō mirentur. Aut
enim dum mirantur, in scandalum subministrantur: aut
quia scandalizantur, ideo mirantur quod tantum ua-
leant, quasi ex aliqua ueritate ueniant. Mirum scili-
cet ut malum uires suas habeat: nisi quod haereses a-
pud eos multum ualēt, qui in fide nō ualēt. In pugna
pugilum & gladiatorum, plerumque non quia fortis
est, uincit quis, aut quia non potest uinci: sed quoniam
ille qui uictus est, nullis uiribus fuit: adeo idem ille ui-
ctor bene ualēti postea comparatus, etiam superatus
recedit. Non aliter haereses de quorundam infirmi-
tatibus habent, quod ualent, nihil ualentes si in bene
ualentem fidem incurrant. Solent quidem isti Mirio-
nes etiam de quibusdam personis ab haeresi captis, &
discari in ruinam. Quare illa uel ille fidelissimi, &
prudentissimi, & usitatissimi in ecclesia, in illam
partem transferunt? Quis hoc dicens, non ipse si-
bi respondit: neque prudentes, neque fideles, neque
usitados aestimandos, quos haereses potuerint demu-
tare? Et hoc mirum (opinor) ut probatus aliquis
retro, postea excidat? Saul bonus praeceteris, liuore
postea eueritur. Dauid uir bonus secundum cor do-
mini, postea cedis & stupri reus est. Salomon omni
gratia & sapientia donatus a domino, ad idola-
triam a mulieribus inducitur. Soli enim Dei filio sera-
uabatur sine delicto permanere. Quid ergo si episco-
pus, si diaconus, si uidua, si uirgo, si doctor, si etiam
E martyr

Pugiles
Gladias
tores.

Mirionē

non. n. inuen-
tus & dolus in
ore eius.

martyr lapsus à regula fuerit: ideo hæreses ueritatē uidebūt obrinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas? Nemo sapiens est, nemo fidelis, nemo maior nisi Christianus. Nemo autē Christianus, nisi qui ad finē usq; perseverauerit. Tu ut homo, extrinsecus unūquēq; nosti: putas quod uides. Vides autē quousq; oculos habes: sed oculi, inquit, domini alti. Homo in faciē, Deus in præcordia cōtemplatur. Et ideo cognoscit dominus qui sunt eius: & plātam quā nō plantauit, eradicat: & de primis nouissimos ostendit: & uētilabrū in manu portat ad purgādā arē suā. Auolēt quantū uolūt palea leuis fidei, quocunq; ad statu tentationū, eō purior massa frumenti in horrea domini reponetur. Nōne ab ipso domino quidā discentiū scandalizati diuēterūt? nec tamen propterea, ceteri quoq; discedēdū à uestigiis eius putauerūt: sed qui scierūt illū uitā esse uerbū, & à deo uenisse, perseverauerūt in comitatu eius usq; ad finē, cū illis si uellent & ipsis discedere placidē obtulisset. Minus est si & apostolum eius, aliqui Phygelus, & Hermogenes, & Philetus, et Hymeneus, reliquerūt: ipse traditor Christi de apostolis fuit. Miramur de ecclesiis eius, si à quibusdam deseruntur, cū ea nos ostendūt Christianos quæ patimur, ad exēplū ipsius Christi. Ex nobis, inquit, prodierūt, sed nō fuerūt ex nobis. Si fuissent ex nobis, permanissent utiq; nobiscū. Quin potius memores simus tā dominicarū pronunciationū, quā apostolicarū literarū, quæ nobis & futuras hæreses prænuñciauerunt, & fugiendas præfinierunt:

i. Reg. 16.

Vincentius Strm.

Discentes

Joa. 6.

Dominus
ecce pro
nuncia
tiones.
Apostoli
licet luc
re.

præfinierūt: ut sicut esse illas non expauescimus, ita & posse id propter quod fugiēda sunt, nō miremur. Instruit dominus multos esse uenturos sub pellibus ouīū, rapaces lupos. Quæ nam istæ sunt pelles ouīū, nisi nominis Christiani extrinsecus superficies? Qui lupi rapaces, nisi sensus & spiritus subdoli, ad infestandū gregē Christi intrinsecus delitescentes? Qui pseudoprophetae sunt, nisi falsi prædicatores? Qui pseudoapostoli, nisi adulteri euangelizatores? Qui antichristi interim & semper, nisi Christi rebelles? Hoc erunt hæreses nō minus doctrinarū peruersitate ecclesiā laceßentes, quā tūc antichristus persecutionum atrocitate persequetur, nisi quod persecutio & martyres facit, hæreses apostas tāiū. Et ideo hæreses quoq; oportebat esse, ut probabiles quique manifestarētur: tam qui in persecutionibus steterint, quā qui ad hæreses nō exorbitauerint. Neq; enim eos probatos intelligi iubet, qui in hæresim fidē deam mutant. Sicut ex diuerso sibi interpretantur, quia dixit alibi: Omnia examine, quod bonū est tenete. Quasi nō liceat omnibus male examinatis, iniectione alicuius mali impigere per errorē. Porro si dissensionēs & schismata increpat, quæ sine dubio mala sunt, & in cōtinēti hæreses subiūgt, quod malis adiūgat malū utiq; profitetur, & quidē maius, cū idē credidisse se dicat, de schismatibus & dissensionibus, quæ sciret etiā hæreses oportere esse. Ostendit enim grauioris mali despectu de leuiorib; se facillē credidisse: certē non ut ideo de malis crediderit, quia hæreses bonæ essent:

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

essent, sed uti de peioris quoque notæ tentationibus præmoneret non esse mirandum, quas ediceret tendere ad probabiles quosque manifestandos, scilicet quos non potuerint deprauare. Denique si totū capitulum ad unitatem continendam, & separationes coercendas sapit: hæreses uerò non minus ab unitate diuellunt, quàm schismata & dissensiones, sine dubio & hæreses in ea conditione reprehensionis cōstituit, in qua schismata & dissensiones. Ac per hoc non eos probabiles facit, qui in hæreses diuenterint, cum maximè diuerit ad eiusmodi obiurgans, & docens unum omnes loqui, & ipsum sapere: quod etiā hæreses non sinunt. Nec diutius de isto, † fidem & Paulus, q̄ & alibi hæreses inter carnalia crimina enumerat, scribens ad Galatas: & qui Tito suggerit, hominem hæreticum post primam correptionem recusandum, quod peruersus sit eiusmodi & delinquat, ut a semetipso damnatus. Sed & in omni penè epistola de adulterinis doctrinis fugendis incalcans, hæreses taxat: quarū opera sunt adulteræ doctrinæ, hæreses dictæ Græca uoce ex interpretatione electionis: qua quis siue ad instituendas, siue ad suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum dixit hæreticum: quia & in quo damnatur, sibi elegit. Nobis uerò nihil ex nostro arbitrio indulgere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos domini habemus authores, qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio, quod inducerent, elegerunt: sed acceptā a Christo disciplinam fideliter nationibus

Fortè, si
idem est
Paulus.

Hæreses

Apostoli.

1. Tim. 6. depositum
custodit.

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. LIB. 35

tionibus assignauerunt. Itaq; etiā si angelus de cælis aliter euāgelizaret, anathema diceretur a nobis. Prouiderat iā tūc spiritus sanctus futurū in uirgine quadā Philumene angelū seductionis, transfigurantē se in angelū lucis: cuius signis & præstigiis Apelles inductus, nouam hæresim induxit. Hæ sunt doctrinæ hominū & demoniorū, prurientibus auribus natæ, de ingenio sapiētiae secularis, quā dominus stultitiam uocans, stulta mūdi confusione etiam philosophia ipsius elegit. Ea est enim materia sapiētiae secularis, temeraria interpret diuinæ naturæ dispositionis. Ipsæ deniq; hæreses a philosophia subornantur. Inde æones & formæ, nescio quæ, & trinitas hominis apud Valētinum: Platonius fuerat. Inde Marcionis deus melior de tranquillitate: a Stoicis uenerat. & uti anima interire dicatur, ab Epicureis obseruatur. Et ut carnis restitutio negetur, de una omnium philosophorum schola sumitur. Et ubi materia cum Deo æquatur, Zenonis disciplina est: & ubi aliquid de igneo Deo allegatur, Heraclitus interuenit. Eadē materiæ apud hæreticos & philosophos uoluntatur: idē retractatus implicatur. Vnde malū, & quare? & unde hō, & quomodo? Et quod proximè Valētinus proposuit, Vnde deus? Scilicet & de Enthymesi, & Ectromate inserunt Aristotelem, qui illis Dialecticā instituit, artificē struēdi & destruendi, uersipellē, in sententiis coactā, in cōiecturis duram, in argumētis operariam, cōtentione molestam, etiam si biipsi omnia retractāt, ne quid omnino tractauerit.

Sapientia
secularis.
Ex philo
sophia
hæresum
origo.
Deus
melior

Epicurei Philosophi

Hermogenes
Stoicus

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Hinc ille fabule & genealogie indeterminabiles,
& quæstiones infructuose, & sermones serpentes,
uelut cancer: à quibus nos apostolus refrenans, no-
minatim philosophiā & inanē seductionem cōtesta-
tus cauere oportere, scribens ad Colossen. Videte ne
quis sit circumueniēs uos per philosophiam & ina-
nē seductionē, secundum traditionē hominum, præter
providētiam spirit⁹ sancti. Fuerat Athenis, & istam
sapiētiam humanam, adfectatricē & interpollatricē
ueritatis, de cōgressibus nouerat ipsam quoq; in suas
hereses multipartitā uarietate sectarum inuicē re-
pugnantium. Quid ergo Athenis & Hierosolymis?
quid Academiæ & ecclesiæ? quid hæreticis & Chri-
stianis? Nostra institutio de porticu Salomonis est:
qui & ipse tradiderat dominū in simplicitate cor-
dis esse quærendū: Viderint qui Stoicū, & Platoni-
cū, & Dialecticū, Christianis prætulerūt. Nobis cu-
riositate opus non est post Christū Iesum, nec in qui-
sitione post Euangelium. Cū credimus, nihil desidera-
mus ultra credere. Hoc enim prius credimus, nō esse
quod ultra credere debemus. Venio itaque ad illū ar-
ticulū, quē & nostri præcedūt ad inēdā curiosi-
tatē, & hæretici inculcant ad importandā curio-
sitatē. Scriptū est, inquit: Querite, & inuenietis.
Quando hanc uocē dominus emisit, recordemur. Pu-
to in primitiis ipsis doctrinæ suæ, cū adhuc dubita-
retur apud omnes, an Christus esset. Et cū adhuc nec
Petrus illū dei filiū pronūciasset: cū etiam Ioānes de
illo certus esse desisset. Querite, & inuenietis, quā-

In primi-
tis doctri-
næ suæ.

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. LIB. 36

do quæredus adhuc erat: & hoc quantū ad Iudeos.
Ad illos enim pertinet totus sermo suggillationis is-
stius, qui habebant ubi quærent Christū. Habent,
inquit, Moysen & Heliā. i. legē & prophetas Chri-
stū prædicantes: secundū quod & alibi apertē: Scri-
tamini scripturas, in quibus salutem speratis: illæ en-
nim de me loquūtur. Hic erit, quærite, & inuenietis.
Nam & sequentia in Iudeos cōpetere manifestum
est. Pulsate & aperietur uobis. Iudei retro penes
Deū fuerant: dehinc eieci ob delicta, extra deū esse
coeperunt. Nationes uerò nūquam penes Deum, nisi
stullicidiū de situla, & puluis ex area, & foris sem-
per. Itaq; qui foris semper, quomodo pulsabit eō ubi
nūquam fuit? quam ianuam nouit, in qua nec rece-
ptus, nec eiectus aliquando? an qui scit se intus fuis-
se & foras actū, is potius pulsabit, & ostium nouit?
Etiam petite & accipietis, ei competit, qui sciebat à
quo erat aliquid promissum, à Deo scilicet Abraham,
Isaac & Iacob: quē Nationes nō magis nouerāt, q̃
ullam repromissionē eius. Et ideo ad Israel loqueba-
tur: Nō sum, inquit, missus, nisi ad oues perditas do-
mus Israelis. Nondū canibus iactabat panem filiorū:
nōdum in uia gentium uel nationū ire mādabat. Si-
quidem in finē præcepit, ut uaderent ad docēdas &
tingendas Nationes, consecuti mox spiritum san-
ctum paracletum, qui illos deducturus esset in om-
nem ueritatem. Et hoc erga illos facit. Quod si Na-
tionibus destinati doctores Apostoli, ipsi quoque
doctorem cōsecuturi erant paracletum, multo magis

Moyses & Elias
& prophetæ

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Cedo de
gradu.

uacabat erga nos: Querite & inuenietis, quibus ul-
tro erat obuētura doctrina per Apostolos, & ipsis
Apostolis per spiritum sanctū. Omnia quidem dicta
domini oībus posita sunt, per aures Iudeorū ad nos
trāsierunt: sed pleraq; in personas directa, non pro-
prietatē admonitionis nobis cōstituerūt, sed exēplū.
Cedo nunc spōte de gradu isto, omnibus dictum sit:
Querite & inuenietis: tamen & hic expedit sensus
certare cū interpretationis gubernaculo. Nulla uox
diuina ita dissoluta est & diffusa, ut uerba tantum
defendātur, & ratio uerborū nō cōstituatur. Sed in
primis hoc propono: Vnū itaq; & certū aliquid in-
stitutum esse à Christo, quod credere omni modo de-
beant Nationes: & idcirco querere, ut possint cum
inuenierint credere. Vnius porro & certi instituti,
infinita inquisitio nō potest esse: querendū est donec
inuenias, & credēdū ubi inueneris: & nihil amplius,
nisi custodiēdū qđ credidisti: dū insuper credis, aliū
nō esse credēdū, ideoq; nec requirendū, cū id inueni-
ris & credideris quod ab eo institutū est, q nō aliud
tibi mādāt inquirendū, q̄ quod instituit. De hoc qui-
dē si quis dubitat, constabit penes nos esse, id quod à
Christo institutū est. Interim ex fiducia probationis
præuēto, admonēs quosdā nihil esse querendū ultra
quod crediderūt, id esse qđ querere debuerūt: Que-
rite & inuenietis, sine disciplina ratiōis interpreten-
tur. Ratio autē dicti huius in tribus articulis cōstitit.
In re, in tēpore, ī modo. In re: ut quid sit querēdū, cō-
sideres: In tēpore, ut quādo: In mō, ut quousq;. Igitur
querendum

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HAERE. LIB. 37.

querendum est quod Christus instituit, utique donec
inuenias. Inuenisti autem cū credidisti. Nam non
credidisses, si non inuenisses: sicut nec quæsis-
ses, nisi ut inuenires. Ad hoc ergo queris, ut inuenias: & ad
hoc inuenies, ut credas. Omnem prolationem quæ-
rendi & inueniendi statuit fructus ipse querendi.
Hanc tibi fossam determinauit ipse qui te non uult
aliud credere, quā quod instituit, ideoq; nec quæ-
rere. Caterū si quæ talia tanta ab aliis sunt insti-
tuta, propterea intantum querere debemus, in quā-
tū possumus inuenire, semper queremus, & nun-
quā omnino credemus. Vbi enim erit finis querē-
di? ubi statio credendi? ubi expunctio inueniendi?
Apud Marcionem? sed & Valentinus proponit:
Querite & inuenietis. Apud Valentinum? sed &
Apelles hac me pronūciatione pulsauit, & Hebion,
& Simon, & omnes ex ordine nō habent aliud, quo
se mihi insinuant me sibi adducant. Et erit itaque
nusquam dum ubique conuenio, Querite & inue-
nietis: & uelint sic nusquam, quasi qui nunquam
adprehenderim illud quod Christus instituit: quod
credi necesse est, quod queri oportet. Impunē erra-
tur, nisi delinquatur: quanuis errare, delinquere est.
Impunē, inquam, uagatur, qui nihil deserit. At enim
quod si debui credere, credidi: & aliud denuo puto
requirendum: spero utique aliud esse inueniendum,
nullo modo speraturus istud, nisi quia aut nō credi-
derā qui uidebar credidisse, aut desii credidisse. Ita
fidē meā deserens, negator inuenior. Semel dixerim:
Nemo

Fossam ti-
bi deter-
minauit.

Negator.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Nemo querit, nisi qui aut non habuit, aut perdidit. Perdiderat unā ex decē drachmis anus illa, & ideo querebat. Vbi tamen inuenit, querere desit. Panem uicinus non habebat, & ideo pulsabat. Vbi tamē a pertū est ei, & accepit, pulsare cessauit. Vidua ā iudice petebat audiri, quia nō admittebatur: sed ubi audita est, hactenus insitit. Adeo finis est, & querēdi, & pulsandi, & petendi. Petēti enim dabitur, inquit, & pulsanti aperiatur, & querēti inuenietur. Videat rit qui querit sēper, quia nō inuenit. Illic enim querit ubi nō inuenietur. Viderit qui semper pulsat, quia nūquā aperiatur. Illuc enim pulsat, ubi nemo est. Viderit qui semper petit, quia nunquā auditur. Ab eo enim petit, qui non audit. Nobis & querendum est adhuc et semper. Vbi tamē queri oportet? Apud hereticos? ubi omnia extranea & aduersaria nostre ueritati, ad quos uetamur accedere. Quis seruus ciuilius ab extraneo, ne dicam ab inimico domini sui sperat? Quis miles ab infederatis, ne dicā ab hostibus regibus, donatiū & stipendiū captat, nisi planē desertor & trās fuga & rebellis? Etiā anus illa intratectū suū drachmā requirebat: etiā pulsator ille, uicini ianuā tundeat: etiā uidua illa non inimicū, licet durum, iudicē interpellabat. Nemo inde strui potest, unde destruitur. Nemo ab eo illuminatur, a quo cōtenebratur. Queramus ergo in nostro, & a nostris, & de nostro: In quo dūtaxat quod salua regula fidei potest in quēstionē deuenire. Regula est autē fidei, ut iā hinc quid credamus, profiteamur: illa scilicet qua creditur unū omnino deū esse, nec aliū prater

Fortē, id
que dum
taxat.
Regula
fidei.

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HAERE. 38

ter mundi & creatorē, qui uniuersa de nihilo produxit per uerbū suū primō omnium emissum: id uerbum filiū eius appellatum in nomine Dei, uariē uisum Patriarchis, in Prophetis semper auditum, postremō delatum ex spiritu patris Dei & uirtute in uirginē Mariā, carnē factum in utero eius, & ex ea natum, egisse Iesum Christū: exinde prædicasse nouam legē & nouam promissionē regni cōlorū, uirtutes fecisse, fixum cruci, tertia die resurrexisse: In cōelos erectum, sedere ad dexterā patris: misisse uicariā uim spiritus sancti, qui credētes agat: uenturū cū claritate ad sumēdos sctos, in uitæ eternæ & pmissorū cōlestiū fructū, & ad pphanos iudicādos igni ppetuo, facta utriusq; partis resuscitationē cū carnis restitutionē. Hæc regula a Christo ut probabitur instituta nullas habet apud nos quēstiones, nisi quas hereses inserūt, & quæ hereticos faciūt. Ceterū manēte forma eius in suo ordine, quātūlibet queras & tractes, & omnē libidinē curiositatis effundas, siquid tibi uideatur uel ambiguitate pēdere, uel obscuritate obūbrari: est utiq; frater aliquis doctor gratia sciētiæ donatus: est aliquis inter exercitatos cōuersatus, aliquid tecū curiosius tamē querēs: nouissimē ignorare melius est, ne quod nō debeas, noris. Fides, inquit, tua te saluū fecit: non exercitatio scripturarū. Fides in regula posita est: habet legē, & salutē de obseruatione legis: exercitatio autē in curiositate consistit, habens gloriā solam de peritiæ studio. Cedat curiositas fidei, cedat gloria saluti. Certē aut nō obstrepāt, aut quiescāt aduersus regulam. Nihil scire, omnia scire est.

Alias, con
ditorem.

Fides.

est. Vt non inimici essent ueritatis heretici, ut de re-
fugiendis eis non premoneremur, quale est conferre
cum hominibus, qui & ipsi adhuc se querere confi-
tentur? Si enim uerè adhuc querunt, nihil adhuc cer-
ti reprehenderunt: & ideo quodcunque uidetur in-
terim tenere, dubitationem suam ostendunt quādiu
querunt. Itaque tu qui proinde queris, spectas ad
eos qui & ipsi querunt, dubius ad dubios, incertus
ad incertos, cæcus à cæcis in foueam deducaris ne-
cesse est. Sed cum decipiendi gratia prædant se
adhuc querere, ut nobis per sollicitudinis iniectionē
tractatus suos insinuent: deniq; ubi adierunt ad nos,
statim quæ dicebant querenda esse, defendunt: iam
illos sic debemus refutare, ut sciant nos non Chri-
sto, sed sibi negatores esse. Cum enim querunt ad-
huc, nondum tenent: cum autem tenent, nondum cre-
diderunt, non sunt Christiani. At cum tenent quidē
& credunt, querendum tamen dicunt ut defendāt:
antequam defendant, negant quod credunt, confi-
tentes se nondum credi disse, dum querunt. Qui er-
go nec sibi sunt Christiani, quāto magis nobis? Qui
per fallaciam ueniunt, qualem fidem disputant? cui
ueritati patrocinantur, qui eam à mendacio indu-
cunt? Sed ipsi de scripturis agunt, & de scripturis
suadent. Aliū de scilicet suadere non possent de re-
bus fidei, nisi ex literis fidei. Venimus igitur ad pro-
positum, (huc enim dirigebam) & præstamus allocu-
tionis præfationem, ut iam hinc de eo cōgrediamur,
de quo aduersarii prouocant, Scripturas obediunt,

& hac sua audacia statim quosdā mouet: in ipso ue-
rò congressu firmos quidem fatigant, infirmos ca-
piunt, medios cum scrupulo dimittūt. Hūc igitur po-
tissimum gradum obstruimus, non admittendi eos
ad illam de scripturis disputationem, si hæ sunt illæ
uires eorum, uti ne eas habere possint. Dispici debet
cui competat possessio scripturarum, ne is admitta-
tur ad eandem, cui nullo modo competit. Hoc de cō-
silio diffidentiæ, aut de studio aliter incundæ consti-
tutionis induxerim, nisi ratio constitit, in primis
illa, quod fides nostra obsequium Apostolo debeat,
prohibēti quæstiones inire, nouis uocibus aures ac-
comodare, hereticum post unam correptionem cō-
uenire, non post disputationem. Adeo interdixit di-
sputationem, correptionem designans causa hære-
tici conueniendi: & hoc unam, scilicet quia non est
Christianus: ne more Christiani semel & iterum, &
sub duobus aut tribus testibus castigandus uidere-
tur: cum ob hoc sit castigandus, propter quod non
sit cum illo disputandum. Deinde quoniam nihil pro-
ficiat cōgressio scripturarum, nisi planè ut aut sto-
machi quis ineat uersionem, aut cerebri. Ista hære-
sis non recipit quasdā scripturas: etsi quas recipit,
adiectionibus & detractionibus ad dispositionem
instituti sui interuertit, & si recipit non recipit in-
tegras: & si aliquatenus integras præstat, nihila-
lominus diuersas expositiones commentata conuer-
tit. Tantum ueritati obstreperit adulter sensus, quan-
tum & corruptor stylus. Variæ præsumptiones ne-
cessario

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

cessariò nolūt agnoscere ea, per quæ reuincūtur: his
nitūtur quæ ex falso cōposuerunt, & quæ de ambi-
guitate cōperūt. Quid promouebis exercitatissime
scripturarū, cū siquid defenderis, negetur ex diuer-
so, siquid negaueris, defendatur. Et tu quidē nihil p-
des, nisi uocē in cōtentionē: nihil cōsequeris, nisi ui-
lem de blasphematione laudē. Ille uerò si quis est cui-
causa in cōgressum descēdis scripturarū, ut eū dubi-
tātē cōfirmes, ad ueritatē an magis ad hæreses deuer-
get? hoc ipso mot⁹, & te uideat nihil p-mouisse æquo
gradu negādi & defendendi, diuersa parte statutū:
certē & pari altercatione incertior discedet, nesciēs
quā hæresim iudicet. Hæc utiq; & ipsi habēt in nos
retorquere. Necesse est enī & illos dicere, nobis po-
tius adulteria scripturarū & expositionū eorū mē-
dacia inferri, qui p inde sibi defendāt ueritatē. Ergo
nō ad scripturas prouocandū est: nec in his cōstitu-
endū certamen, quibus aut nulla aut incertā uictoria
est, aut parū certa. Nam etsi nō ita euaderet colla-
tio scripturarū, ut utraq; partē parē sisteret, ordo
rerū desiderabat illud prius proponi, quod nūc solū
disputādū est: Quibus cōpetat fides ipsa, Cuius sint
scripturæ: A quo, & p quos, & quando, & quibus
sit tradita disciplina qua fiunt Christiani. Vbi enim
apparuerit esse ueritatē disciplinæ & fidei Christia-
næ, illic erit ueritas scripturarū & expositionum &
omniū traditionū Christianorū. Christus Iesus do-
minus noster permittat dicere interim, quisquis est,
cuiuscunq; Dei filius, cuiuscunq; materiæ homo &
Deus, cuiuscunq; fidei præceptor, cuiuscunq; merce-
dis

Ross. contra Luth.
in. 4. Veritate.

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HAERE. LIB. 40

dis promissor. Quid esset, quid fuisset, quam patris
uoluntatē administraret, quid homini agendum de-
terminaret, quandiu in terris agebat, ipse pronūcia-
bat, siue populo palām, siue discētib⁹ seorsum. Ex
quib⁹, duodecim præcipuos lateri suo adlegerat, de-
stinatos Nationibus magistros. Itaq; uno eorū de-
cuss⁹, reliquos undecim regrediēs ad patrē post re-
surrectionē, iussit ire & docere nationes, tingendas
in patrē & in filiū & spiritū sanctum. Statim igitur
apostoli, quos hæc appellatio missos interpretatur, ^{Apostoli}
assumpto per sortē duodecimo Mathia in locū Iudæ
ex autoritate prophetiæ, qua est in psal. Dauid cō-
secutio promissa, nim spiritus sancti ad uirtutes &
eloquium, primò per Iudæā contestata fide in Iesum
Christum, & ecclesiis institutis, dehinc in orbē pro-
fecti, eandē doctrinā eiusdē fidei nationibus promul-
gauerunt: & proinde ecclesias apud unāquāq; ci-
uitatē condiderunt. Quibus traducē fidei & semina
doctrinæ, cæteræ exinde ecclesiæ multæ sunt, & quo-
tidie mutuātur ut ecclesiæ fiant. Ac per hoc et ipsæ
apostolicæ deputabūtur, ut soboles Apostolicarū ec-
clesiarū. Omne genus ad originē suā censeatur, ne-
cesse est. Ita quæ tot ac tantæ ecclesiæ, unā esse illam
ab apostolis primā, ex qua omnes. Sic omnes primæ,
& omnes Apostolicæ, dū unā omnes p-bant unita-
tem. Cōmunicatio pacis, & appellatio fraternitatis, <sup>Cōmunica-
tio pacis.</sup>
et cōtesseratio hospitalitatis: quæ iura nō alia ratio
regit, q̄ eiusdē sacramēti una traditio. Hic igitur di-
nitatis. <sup>Appella-
tio frater-
nitatis.</sup>
rigitur præscriptionē: Si dominus Iesus Christus a-
ratio hos-
postolos misit ad prædicādū: alios nō esse recipiēdos
pitalitatis.
prædic-

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

prædicatores, quã quos Christus instituit: quia nec
alius patrẽ nouit nisi filius, & cui fili⁹ reuelauit: &
nec aliis uidetur reuelasse filius, q̃ apostolis quos mi
sit ad prædicandũ, utique quod illis reuelauit. Quid
autem prædicauerint, id est, quid illis Christus reue
lauerit, & hic præscribam, non aliter probari debe
re, nisi per easdem ecclesias, quas ipsi Apostoli con
diderunt, ipsi eis prædicando, tam uiua (quod aiũt)
uoce, quã per epistolas postea. Si hæc ita sunt, con
stat proinde omnẽ doctrinã, quæ cum illis ecclesiis
Apostolicis matricibus & originalibus fidei cõspi
ret, ueritati deputandã: & sine dubio tenẽtes, quod
ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus
à deo suscepit. Reliquam uerò omnem doctrinam de
mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra ueri
tatem ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, &
dei. Superest ergo uti demonstremus, an nostra do
ctrina, cuius regulam supra edidimus, de Apostolo
rum traditione censeatur: & ex hoc ipso, an ceteræ
de mendacio ueniant. Communicamus cum ecclesiis
apostolicis, quod nulla doctrina diuersa, hoc est te
stimonium ueritatis. Sed quoniã (tum expedita pro
batio est, ut si statim proferatur, nihil iam sit retra
ctandum, ac si prolata non sit à nobis, locum inte
rim demus diuersæ parti, si quid putant ad infirmã
dam hanc præscriptionem mouere se posse) solent
dicere, non omnia Apostolos scisse, eadem agitati
dementia qua rursus conuertunt, omnia quidẽ Apo
stolos scisse, sed non omnia omnibus tradidisse: in u
troque

Viua uoce

Ecclesiæ
Apostoli
cæ matrici
ces & ori
ginales.
contra hæ
reticos m
tios qui
omnia reuocant p
ter sacra script.

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HÆR. 41

troq; Christum reprehensioni iniiciẽtes, qui aut mi
nus instructos, aut parum simplices apostolos mise
rit: Quis enim integræ mētis, credere potest aliquid
eos ignorasse, quos magistros dominus dedit, indi
uiduos habitos in comitatu, in discipulatu, in conui
ctu: quibus obscura quæquæ seorsum differebat, illis
dicens datum esse cognoscere arcana, quæ populo
intelligere non liceret. Latuit aliquid Petrum ædifi
candæ ecclesiæ Petrã dictum, clauis regni cœlorum
cõsecutũ, & soluẽdi & alligandi in cœlis & in ter
ris potestati? Latuit & Ioannẽ aliquid dilectissimum
domino, pectori eius incubãtem, cui soli dominus Iu
dam traditorem demonstrauit, quem loco suo filium
Mariæ demãdauit? Quid eos ignorasse uoluit, qui
bus etiam gloriã suam exhibuit, & Moysen, & He
liam & insuper de cœlo patris uocem: nõ quasi cæ
teros reprobans, sed quoniã in tribus testibus stabit
omne uerbũ. Ignorauerunt itaq; & illi quibus post
resurrectionẽ quoq; in itinere omnes scripturas edifi
serere dignatus est. Dixerat planẽ aliquãdo: Multa
habeo adhuc uobis loqui, sed nõ potestis modò ea si
stinere: tamen adiiciens: Cũ uenerit ille spiritus ue
ritatis, ipse uos docet in omni ueritate: ostendit illos
nihil ignorasse, quos omnẽ ueritatẽ cõsecuturos per
spiritũ ueritatis repromiserat. Et utiq; impleuit re
promissum, probãtibus actis Apostolorũ descensum
spiritus sancti. Nedum spiritum sanctum possint ag
noscere discensibus missum, sed nec ecclesiam se di
cant defendere, qui quando, & quibus incunabu
lis institutum est hoc corpus, probare non habent.

Petrũ.

Ioannẽs

Testes transfigura

tionis.

Discens.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Tanti enim est illis nō habere probationes eorū quæ defendunt, ne pariter admittantur traductiones eorū quæ mētiūtur. Proponūt ergo ad sugillandam ignorantia aliquā Apostolorū, quod Petrus & qui cū eo erant, reprehensi sint à Paulo. Adeo, inquiūt, aliquid eis defuit: Vt ex hoc etiam illud struant, potuisse postea pleniorē sciētiam superuenire, qualis obuenerit Paulo reprehendenti antecessores. Possumus & hic acta Apostolorū repudiantibus dicere: Prius est uti ostendatis quis iste Paulus, & quid ante Apostolum, & quomodo Apostolus: quatenus & aliās ad quæstiones plurimum eo utuntur. Neq; enim pseudoapostolum se de persecutore profitatur: sufficit unicuiq; examinātē credenti, quando nec Deus de se testimonium dixerit. Sed credant sanē scripturis, ut credant aduersus scripturas: tamen doceant ex eo quod allegant, Petrū à Paulo reprehensum, alius euangelii formam à Paulo superductam citra eam quam præmiserat Petrus, & ceteri. Atqui demutatus in prædicatorem de persecutore, deducitur ad fratres à fratribus, ut unus ex fratribus, ab illo & ab illis qui ab Apostolis fidē induerāt. Debinc, sicut ipse enarrat, ascendit Hierosolymam, cognoscēdi Petri causā, ex officio & iure scilicet eiusdē fidei & prædicationis. Nam & illi non essent admirati de persecutore factum prædicatorem, si aliquid contrarium prædicaret: nec dominum præterea magnificassent, quia aduersarius eius Paulus obuenerat. Itaq; & dexterā ei dederunt signū cōcordiæ & conuenientiæ: & inter se distributionē officii ordinauerunt, nō separationē euangeli-

Alius, hoc
est alter
rius & di
uersi.

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HAERE. 42

euangelii: nec ut aliud alter, sed ut aliis alter prædicarent, Petrus in circumcisionem, Paulus in Nationes. Caterū si reprehensus est Petrus quod cōuixisset ethnicis, postea se à conuictu eorum separabat personarum respectu: utique conuersationis fuit uitium non prædicationis. Non enim ex hoc alius deus quā creator, & alius Christus, quā ex Maria, & alia spes, quā resurrectio annunciabatur. Non mihi tam bonē est, imō non mihi malē est, ut Apostolos committam. Sed quoniam peruersissimi isti illam reprehensionem ad hoc obtendunt, ut suspectam faciant doctrinam superiorem, respondebo quasi pro Petro: ipsum Paulum dixisse factum se omnibus esse omnia, Iudæis Iudæum, non Iudæis nō Iudæum, ut omnes lucrificeret. Adeo pro temporibus & personis & causis quædam reprehendebant, in quæ & ipsi æquē pro temporibus & personis & causis committebant, quemadmodum si & Petrus reprehenderet Paulum, quod prohibens circumcisionem circunciderit ipse Timotheum. Viderint qui de Apostolis iudicant. Bene quod Petrus Paulo & in martyrio adæquatur. Sed & in tertium usq; ceterum ereptus Paulus est, in paradysum delatus audiuit quædam illic, quæ non possunt uideri fuisse, quæ illum in aliam doctrinam instructiorem præstarent, cum ita fuerit conditio eorū ut nulli hominum proderentur. Quod si ad alicuius conscientiam manauit nescio quid illud, & hoc se aliqua hæresis se qui affirmat, aut Paul⁹ secreti proditi reus est.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

est, aut & alius postea in paradysum ereptus debet ostendi, cui permissum sit eloqui, quæ Paulo mutare non licuit. Sed, ut diximus, eadē dementia est, cum constentur quidem nihil Apostolos ignorasse, nec diuersa inter se prædicasse, sed non omnia uolunt illos omnibus reuelasse: quædam palam, & uniuersis: quædam secreto, & paucis demandasse: quia & hoc uerbo usus est Paulus ad Timotheū: O Thimothee depositum custodi. Et rursum: Bonū depositū custodi. Quod hoc depositum est, tam idoneū, ut alterius doctrinae deputetur? An illius denunciationis, de quo ait: Hanc denunciationem cōmendo apud te filiule Thimothee. Item illius præcepti, de quo ait: Denuncio tibi ante deum, qui uiuificat omnia, & Iesum Christum, qui testificatus est sub Pontio Pilato bonā cōfessionem, ut custodias præceptū. Quod autē præceptum, & quæ denunciatio, supra & infra ex scriptis intellexerat, nō nescio quid subostendi hoc dicto de remotiore doctrina, sed potius inculcari de non admittenda alia præter eam, quā audierat ab ipso: & puto coram multis, inquit, testibus. Quos multos testes, si nolūt ecclesiā intelligi, nihil interest quomodo nihil tacitū fuerit, quod sub multis testibus proferebatur. Sed nec quia monet illū hæc fidelibus hominibus demandare, qui idonei sint & alios docere, id quoque argumētū occulti alicuius euangelij interpretatū est. Nam & cum dicit hæc, de eis dicit, de quibus in presenti scribebat: de occultis autē ut de absentibus apud conscientiam, nō hæc, sed illa dixisset. Porro cōsequens erat, ut cui demandabat euangelij admi-

DE PRAESCRIPT. ADVER. HÆRET. 43

administrationem, nō passim nec inconsideratē ad ministrandā adiceret: & secundum dominicam uocem, ne margaritam porcis, & sanctum canibus iactaret. Dominus palam edixit, sine ulla significatione alicuius taciti sacramēti, ipse præceperat, si quid in tenebris & in abscondito audissent, in lucem & in testis prædicarent. Ipse per similitudinē præfigurauerat: ne unā mnam, id est, unum uerbum eius, sine fructu in abdito reseruarent. Ipse docebat lucernam non sub modio abstrui solere, sed in candelabro constitui, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Hæc Apostoli aut neglexerunt, si non adimpleuerunt, abscondentes aliquid de lumine, id est, Dei uerbo, Christi sacramento. Neminem quod scio, uerebantur, non Iudeorum uim, non Ethnicorum: quo magis utique in ecclesia liberè prædicabant, qui in synagogis & in locis publicis non tacebant, imò neque Iudeos conuertere, neque Ethnicos inducere potuissent, nisi quod credi ab eis uolebant, ordinariè exponerent. Multo magis iam credentibus ecclesiis, nihil subtraxissent, quod aliis paucis seorsum demandarent: quanquā etsi quædam inter domesticos, ut ita dixerim, differebant, non tamen ea fuisse credendum est quæ aliam regulam fidei superducerent, diuersam & contrariam illi, quā catholicè in medium proferebant: ut aliam dominum in ecclesia dicerent, alium in hospitio: & aliam Christi substantiam designarent in aperto, aliam in secreto: & aliam spem resurrectionis apud omnes annuntiarent, aliam apud paucos: cum ipsi

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

obseruarent in epistolis suis, ut idipsum & unum loqueretur omnes: & non essent schismata & dissensiones in ecclesia, quia siue Paulus, siue alii, eadem predicarent. Alioquin meminerant, Sit sermo uer: est, est: non, non: quod amplius, hoc à malo est: ne euangelium in diuersitate tractarent. Si ergo incredibile est, uel ignorasse Apostolos plenitudinem predicationis, uel non omnem ordinem regule omnibus edidisse, uideamus ne Apostoli quidem simpliciter & plenè, ecclesie autem suo uitio aliter acceperint quàm Apostoli præferebāt. Omnia ista scrupulositatis incitamenta, inuenias præendi ab hæreticis. Tenent correptas ab apostolo ecclesias. O insensati Galatæ, quis uos fascinauit? & tã bene currebatis, quis uos impediuit? ipsumq; principiu: Minor quod sic tam cito transferimini ab eo qui uos uocauit in gratiam, ad aliud Euangelium. Item ad Corinthios scriptum, quod essent adhuc carnales qui lacte educarentur, nondum idonei ad pabulum: qui putarent se scire aliquid, quando nondum scirent, quemadmodum sciri oporteret. Cum correptas ecclesias opponunt, credant emendatas. Sed & illas recognoscant, de quarum fide & sciëntia & cõuersatiõe apostolus gaudet, & deo gratias agit: qui tamẽ hodie cum illis correptis unius institutionis iura miscet. Age nunc oēs errauerint: deceptus sit & apostolus de testimonio reddẽdo quibusdã. Nullã respexerit spiritus sanctus uti eam in ueritate deduceret, ad hoc missus à Christo, ad hoc postulatus de patre, ut esset doctor ueritatis: neglexerit officiu dei uillicus, Christi uicarius, sinẽs ecclesias aliter inter se intelligere, aliter cre-

Vnius institutionis iura miscet.

DE PRAESCRIPT. ADVER. HÆRET. 44

dere, q; ipse p apostolos predicabat: Et quid uerisimile est, ut tot ac tãtæ in unã fidẽ errauerint? Nullus inter multos euẽt, unus. Exitus uariasse debuerat ordinẽ doctrinæ eccliarũ. Caterũ qd apud multos unũ inuenitur, nõ est erratũ. Audeat ergo aliquis dicere illos errasse q tradiderũt? quoquo sit erratũ, tã diu utiq; errauit error, q diu hæreses nõ erãt. Aliquos Marcionitas & Valentinianos liberãda ueritas expectabat: interea pperã euangelizabatur, tot milia miliu pperã tincta, tot opa fidei pperã ministrata, tot uirtutes, tot charismata pperã opata, tot sacerdotia, tot ministeria pperã fũcta, tot deniq; martyria, tot pperã in uacũ. Quale est ut ante res dei, curareret, q cuius dei notũ esset? Ante Christiani, q Christus inuẽtus: ante hæreses, q uera doctrina: Sed enĩ in oib; ueritas imaginẽ añcedit: postremò, similitudo succedit. Caterũ satis ineptũ, ut prior i doctrina hæresis habeatur, uel quoniam ipsa est, quæ futuras hæreses & cauẽdas prænuñciabat. Ad eius doctrinã ecclesiã scriptũ est, imò ipsa doctrina ad ecclesiã suã scribit: Et si angelus de cœlo aliter euangelizauerit citrà q nos, anathema sit. Vbi tũc Marcio, Põtic? Naucleus, Stoicæ studiosus? Vbi tũc Valentinus Platonice sectator. Nã cõstat illos, neq; adeò oli fuisse, Antoni ferẽ principatu, & i catholicã penẽ doctrinã credidisse apud eccliam Romanẽ, sub episcopatu Eleutherii benedicti, dõc ob i quietã eorũ sãp curiositatẽ qua fratres quoq; uiciabant, semel & iterum eieci. Marcion quidẽ cũ ducentis H. S. quæ ecclesiã intulerat, nouissimẽ in perpetuũ disceditũ relegatus, uenena doctrinarum suarum disseminauit. Postmodum

Baptismus. Opera fidei. Virtutes. Charismata. Sacerdotia. Ministeria. Martyria. Veritas. Similitudo.

Ecclesia Romanẽ. Eleutherius episcopus. Romanus

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Marcion. Marcion pœnitentiam confessus, cum conditioni da-
te sibi occurrit, ita pacē recepturus, si ceteros quo-
que quos perditioni erudisset, ecclesie restitueret,
morte præuentus est. Oportebat enim hæreses esse:
nec tamen ideo bonum hæreses, quia esse eas oportebat:
quasi non & malum oportuerit esse. Nam & do-
minū tradi oportebat, sed uē traditori: ne quid etiā
hinc hæresis defendat. Sed & Apellis stemma retra-
ctandum est. Tam non uetus & ipse quā Marcio
institutor & præformator eius: sed lapsus in fœmi-
na desertor continentie Marcionensis, ab oculis san-
ctissimi magistri Alexandriam secessit. Inde post an-
nos regressus non melior, nisi tantum quia iam non
Marcionites, in alteram fœminam impexit, illam uir-
ginem Philamenen (quam supra edidimus) postea
uero immane prostibulū & ipsam, Energemate cir-
cunuentus, quæ ab ea didicit Phaneroſeis scripsit.
Adbuc in seculo supersunt qui meminerint eorū, eti-
am proprii discētes & successores ipsorum, ne po-
steriores negare possint: quanquam & de operibus
suis, ut dixit dominus, reuincuntur. Si enim Marcion
nouum testamētum à uetere separauit: quia separa-
re non posset, nisi quod unitum fuit: unitū ergo an-
te quā separaretur, postea factum separatū, po-
steriorem ostendit separatorem. Item Valentinus, ali-
ter exponens & sine dubio emendans hoc non in-
e, quicquid emendat, ut mēdosum retro alterius fuisse
demonstret. Hos utiq; insigniores, & frequentiores a-
dultos ueritatis nominamus. Ceterū & Nigidius
nescio qui, & Hermogenes, & multi alij adhuc am-
bulant

Apellis
stemma.

Philume-
ne.
Energe-
ma.
Phanero-
ſeis.

Adulteri
ueritatis.

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 45

bulant peruertentes uias dei. Cupio ostendant mihi,
ex qua autoritate prodierunt. Si alium deū prædi-
cant, quomodo eiusdem rebus & literis & nomini-
bus utantur aduersus quē prædicant? si eiusdē, quo-
modo aliter. Probēt se novos Apostolos esse: dicant
Christū iterum descendisse, iterū ipsum docuisse, ite-
rum crucifixum, iterū resuscitatum: sic enim Aposto-
los solēt facere, dare illis præterea uirtutē, eadem si
gna edendi, quæ & ipsi. Volo igitur uirtutes eorum
proferre, nisi quod agnosco maximā uirtutem eorū,
quæ Apostolos in peruersum emulatur. Illi enim de
mortuis suscitabāt, isti de uiuis mortuos faciunt. Sed
ab excessu reuertar ad principalitatē ueritatis, &
posteritatem mendacitati deputandā, ex illius quoq;
parabolæ patrocinio, quæ bonum semē frumētī à do-
mino seminatum primo cōstituit: auenarum autē ste-
rilis fœni adulterium, ab inimico diabolo postea su-
perducit. Pro parte enim doctrinarū distinctionem
figurat: quia & alibi uerbum dei seminis similitudo
est. Ita ex ipso ordine manifestatur, id esse dominicū
& uerum, quod sit prius traditum: id autem extra-
neū & falsum, quod sit posterius immissum. Ea sen-
tētia manebit aduersus posteriores quasq; hæreses,
quibus nulla cōstantia & cōscientia cōcedit ad de-
fendendam sibi ueritatē. Ceterū si quæ audent in-
terferere se ætati apostolicæ, ut ideo uideantur ab
Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerūt, possu-
mus dicere. Aedat ergo origines ecclesiarū suarum:
euoluant ordinē episcoporū suorū, ita per successio-
nes ab initio decurrentē, ut primus ille episcopus ali-
quem

Hæretici,
pseudos-
pistoli.

Origines
ecclesiarū.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Ordo epis- quem ex apostolis uel apostolicis uiris, qui tamen cū
scoporum apostolis perseverauerit, habuerit authorē & ante-
Ecclesie cessorē. Hoc enim modo ecclesie Apostolicæ census
Apostoli suos deferūt, sicut Smyrnæorū ecclesia Polycarpum
c. ab Ioāne collocatū refert: sicut Roma. Clementem &
Petro ordinatū: id & proinde utiq; & ceteræ exhibent,
quos ab apostolis in episcopatū cōstitutos, apostolici
seminis traduces habeāt. Constringant tale aliquid
heretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitū
est? sed etsi cōfinxerint, nihil promouebūt. Ipsa enim
doctrina eorū cū apostolica cōparata, ex diuersitate
& cōtrarietate sua pronūciabit, neq; apostolici
alicuius authoris esse neq; apostolici: quia sicut apostoli
nō diuersa inter se docuissent, ita et Apostolici nō
cōtraria apostolis edidissent, nisi illi qui ab apostolis
desciuerunt, & aliter predicauerunt. Ad hæc
itaque formam prouocabuntur ab illis ecclesiis, quæ
licet nullū ex apostolis uel apostolicis authorem suū
proferant, ut multo posteriores, quæ denique quoti-
die instituuntur: tamen in eadē fide cōspirantes, nō mi-
nus apostolicæ deputantur pro consanguinitate do-
ctrinæ. Ita omnes hereses ad utraq; formā nostris
ecclesiis prouocant, probēt se quaquā putant apostoli-
cas. Sed adeo nec sunt, nec possunt probare quod nō
sunt: nec recipiuntur in pacem & in cōmunionem
ab ecclesiis quoquo modo apostolicis: scilicet ob di-
uersitatē sacramenti, nullo modo Apostolicæ. Adhi-
beo sup hæc, ipsarū doctrinarū recognitionē, quæ
sub apostolis fuerūt, ab iisdem Apostolis & demon-
stratæ & deieratæ. Nā & sic facilius traducuntur:
dum

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 46

dū aut iam tūc fuisse deprehēdūt, aut ex illis quæ
iam tūc fuerūt semina sumpsisse. Paulus in prima ad
Corinth. notat negatores & dubitatores resurrectionis.
Hæc opinio prima Sadducæorū: Partē eius usur-
pat Marcion, et Apelles, & Valētinus, & si qui alij
resurrectionē infringunt. Ad Gal. scribens, inuehitur
in obseruatores & defensores circūcisionis & legis.
Hebionis hæresis sic est. Timotheū instruens, nuptia-
rum quoque interdictores suggillat: Ita instituunt
Marcion, & Apelles eius secutor. Aequē tangit eos
qui dicerent, factam iam resurrectionē: sic se Valen-
tiniani adseuerāt. Sed & cū genealogias indeterminatas
nominat, Valētinus agnoscitur: apud quē æon ille
nescio qui, noui & non unius nominis, generat &
sua Charite Sensum & Veritatem, & hi æquē pro-
creant duos, Sermonē & Vitā. Dehinc & isti gene-
rant Hominem & Ecclesiam: de qua prima hæc i-
deo decas æonum: exinde decem alij, & duodecim
reliqui æones miris nominibus oriuntur, in meram
fabulam triginta æonum. Idem apostolis cū im-
probat elementis seruientes, aliquem Hermogenem
ostendit, qui materiam non natam introducens,
Deo non nato eam comparat: & ita matrem ele-
mentorum deam faciens, potest ei seruire quam deo
comparat. Ioannes uerō in Apocalypsi idolothya
edentes & supra committentes, iubet castigare:
Sunt & nunc alij Nicolaitæ, Cainana hære-
sis dicitur. At in Epistola eos maxime Antichri-
stos uocat, qui CHRISTVM negarent in car-
ne uenisse, & qui non putarent IESVM filium
Dei.

Sadducæi
Marcion
Apelles
Hebion.
Valentinus.

Mera fabula
30.
æonum.
Hermogenes.

Nicolaus.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Dei illud Marcion, hoc Hebiō uindicauit. Simonia
ne autem magis disciplina angelis seruient, utique
et ipsa inter idololatrias deputabatur: et a Petro
apostolo in ipso Simone dānabatur. Hæc sunt, ut ar-
bitror, genera doctrinarū adulterinarū, quæ sub Apo-
stolis fuisse ab ipsis Apostolis discimus: et tamen nul-
lam inuenimus institutionē, ut diuersitates peruersi-
tatum, quæ de Deo creatore uniuersorum cōtrouer-
siam mouerint. Nemo alterū Deū ausus est suspica-
ri, facilius de filio quā de patre hæsitabatur, donec
Marcion præter creatorē alium Deum solius bonita-
tis induceret: Apelles creatorem angelū nescio quē
gloriosum superioris Dei, faceret Deum legis et is-
raelis, illum igneū affirmans: Valentinus æonas suos
spargeret, et unius æonis uitium in originem dedu-
ceret dei creatoris. His solis et his primis reuelata
est ueritas diuinitatis, maiorem scilicet dignationem
et pleniorē gratiam a diabolo cōsecutis, qui Deū
sic quoque uoluerit emulari, ut de doctrinis ueneno-
rum, quod dominus negauit, ipse faceret discipulos
super magistrum. Eligant igitur sibi tēpora uniuersæ
hæreses, quæ quando fuerint, dū non interfit, quæ
quādo de ueritate nō sint: utiq; quæ sub apostolis nō
fuerūt, fuisse nō possūt. Si enim fuissent nominarētur
et ipsæ, ut et ipsæ coercendæ. Quæ uerò sub Apo-
stolis fuerunt, in sua nominatione dānantur. Siue er-
go eadem nunc sunt aliquanto expolitiores, quæ sub
apostolis rudes, habent suam exinde damnationem:
siue aliæ quidem illæ fuerunt, aliæ autem postea ob-
ortæ quasdam ex illis opiniones usurpauerūt, habē-

da

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 47

do cum eis consortium prædicationis, habeant ne-
cesse est etiam consortium damnationis: præcedente
illo sine supradicto posteritatis, quo etsi nihil de dā-
natiōis participarentur, de ætate sola præiudicārē-
tur, tantò magis adulteræ, quantò nec Apostolis no-
minatæ. Vnde firmiter cōstat has esse, quæ adhuc tūc
nunciabantur futuræ. His definitionibus prouocatæ
a nobis et reuictæ hæreses omnes, siue quæ postea, ^{Posteritas}
siue quæ coætaneæ apostolorum, dummodo diuersæ ^{Damnatio}
siue generaliter, siue specialiter notatæ ab eis, dum- ^{tiæ hæreses.}
modo prædamnatæ, audeant respondere et ipsæ, a-
liquas eiusmodi præscriptiones aduersus nostrā di-
sciplinam. Si enim negant ueritatem eius, debēt pro-
bare illam quoque hæresim eadem forma reuictam,
quæ ipsæ reuincuntur: et ostendere simul ubi nam
querenda sit ueritas, quam apud illas non esse iam
cōstat. Posterior nostra res nō est, imò omnibus prior
est: Hoc erit testimoniū ueritatis ubique occupātis
principatum, Ab apostolis nō damnatur, imò defen-
ditur: Hoc erit indicium proprietatis. Quam enim
damnant, quasi extraneam: quamq; nō dānauerunt,
suam ostendunt, ideoq; et defendunt. Age iam qui
uoles curiositatem melius exercere in negotio salu-
tis tuæ, percurrere Ecclesias apostolicas, apud quas ip-
sæ adhuc cathedræ apostolorum suis locis præsidē-
tur, apud quas authenticæ literæ eorū recitantur, so- ^{Cathedræ apo-}
nantes uocem, representantes faciem. Proxima est ^{stolorum.}
tibi Achaia: habes Corinthum. Si nō lōge es a Ma- ^{Epistolæ}
cedonia, habes Philippos. Si potes in Asiam tendere, ^{apostolorū}
habes Ephesum. Si autē Italiæ adiiceris, habes Ro- ^{authen-}
manam: ^{tice.}

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Romana
ecclesia.

manam: unde nobis quoq; authoritas præsto est stã-
tuta. Felix ecclesia, cui totã doctrinam Apostoli cum
sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni domi-
nicæ adequatur, ubi Paulus Ioannis exitu coronatur,
ubi apostolus Ioannes postea q̃ in oleũ igneum de-
mersus, nihil passus est, in insulam relegatur. Videamus
quid dixerit, quid docuerit. Cũ Aphricanis quo-
que ecclesiis cõtestatur: unũ Deum nouit creatorem
uniuersitatis, & Christũ Iesum ex uirgine Maria fi-
lium dei creatoris, & carnis resurrectionem: Legem
& prophetas cum euangelicis & apostolicis literis
miscet. Inde portat fidẽ: aqua signat, sancto spiritu
uestit, eucharistia pascit, martyrium exhortatur, &
ita aduersus hanc institutionem neminẽ recipit. Hæc
est institutio, nõ dico iam quæ futuras hæreses præ-
nunciabat, sed de qua hæreses prodierũt. Sed non om-
nes ex illa, ex quo factæ sunt aduersus illã. Etiam
de oliuæ nucleo mitis & optimæ & suauissimæ, uẽ-
tosa & uana caprificus exurgit. Ita & hæreses de
nostro fructificauerũt, nõ nostræ: degeneres uerita-
tis grano & mēdacio syluestres. Si hæc ita se habẽt,
ut ueritas nobis adiudicetur, quicũq; in ea regula in-
cedim⁹, quã ecclesia ab apostolis, apostoli à Christo,
Christus à Deo tradidit, cõstat ratio propositi nostri
definiẽtis nõ esse admittendos hereticos, ad eandem
de scripturis prouocationẽ: quos sine scripturis, pro-
bamus ad scripturas non pertinere. Si enim heretici
sunt, Christiani esse nõ possunt, nõ à Christo habendo
quod de sua electione sectati hereticorum nomi-
ne admittũt. Ita nõ Christiani, nullũ ius capiũt Chri-
stianarum

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 48

stianarum literarũ: ad quos meritò dicendũ est, qui
estis? quando, & unde uenistis? quid in meo agitis nõ
mei? quo deniq; Marcion iure syluã meã cædis? qua
licentia Valentinẽ fontes meos transuertis? qua po-
testate Apelles limites meos cõmoues? quid hic cate-
ri ad uoluntatem uestrã seminatis & pascitis? Mea
est possessio, olim possideo: habeo origines firmas, &
ipsis authoribus quorũ fuit res. Ego sum heres apo-
stolorũ. Sicut cauerunt testamento suo, sicut fidei cõ-
miserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certẽ ex-
heredauerũt semper & abdicauerũt, ut extraneos,
ut inimicos. Vnde autẽ extranei & inimici Aposto-
lis heretici, nisi ex diuersitate doctrinæ: quam unus-
quisque de suo arbitrio, aduersus apostolos, aut pro-
tulit aut recepit? illic igitur & scripturarũ & expo-
sitionum adulteratio deputãda est, ubi diuersitas in-
uenitur doctrinæ. Quibus fuit propositum aliter do-
cendi, necessitas institit aliter disponendi instrumen-
ta doctrinæ. Alijs enim non potuissent aliter doce-
re, nisi aliter haberent per quæ docerent. Sicut illis
nõ potuisset succedere corruptela doctrinæ eius, ita
& nobis integritas doctrinæ non competisset sine
integritate eorum, per quæ doctrina tractatur. Et
enim quid contrarium nobis in nostris? quid de pro-
prio intulimus, ut aliquid contrarium ei & in scri-
pturis deprehensum, detractiõne uel adiectiõne, uel
transmutatione remediaremus? Quod sumus, hoc
sunt. Inde scripturæ ab initio suo. Ex illis sumus,
antequã nihil aliter fuit, quã sumus. Quid
denique fuit ante quã nobis interpolarentur?

Cum

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Cū autem omnis interpollatio posterior credēda sit,
ueniēs itaque ex causa emulationis, qua neq; prior,
neque domesticarū est eius q̄ quod amulatur, tā in-
credibile est sapienti cuiq; ut nos adulterū stylū in-
tulisse uideamur scripturis, qui sumus & primi &
ex ipsis, quā illos non intulisse qui sunt & posteri
& aduersi. Alius manū scripturas, alius sensu expo-
sitiones interuertit. Neque enim si Valētinus integro
instrumento uititur, uidetur nō callidiore ingenio q̄
Marcion. Marcion enim exerte & palām macha-
ra, nō stylo usus est: quoniam ad materiā suam cō-
dem scripturarū cōfecit. Valentinus autē pepercit:
quoniā non ad materiā scripturas, sed materiam ad
scripturas excogitauit: & tamen plus abstulit, &
plus adiecit, auferens proprietates singulorū quoq;
uerborū, & adiiciēs dispositiones nō cōparentiū re-
rū. Hec sunt ingenia de spiritualibus nequitia, cum
quibus luctatio est nobis, fratres, meritō cōtemplan-
da fidei necessaria, ut electi manifestētur, ut reprobī
detegantur. Et ideo habent uim, & excogitandis in-
struendisq; erroribus facilitatē: nō adeo mirandam
quasi difficilem & inexplicabilē, cū de secularibus
quoq; scripturis exemplū pręsto sit eiusmodi facili-
tatis: quo ius hodie ex Vergilio fabulā, totū aliam,
cōponi: materia secundū uersus, uersibus secūdu mā-
terias concinnatis. Denique Ouidius citra Medeam,
Tragœdiam ex Vergilio plenissimē expressit. Meus
quidā propinquus ex eodē poeta, inter cetera styli
sui oia pinacē Ceбетis explicuit. Homeri centonas
etiam uocare solent, qui de carminibus Homeri pro-
pria

Ad mate-
riam suā
eadē scri-
pturarum
confecit.

Seculares
scripturę

Ouid. ex
Vergilio
tragœdiā
expressit.
Tabula
Ceбетis.
Homeri
centones.

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 49

pria opera more centonario ex multis hinc inde
compositis in unum sarcinū corpus. Et utiq; sacra-
dior diuina literatura ad facultatē cuiuscūque mate-
riæ. Nec periclitor dicere, ipsas quoque scripturas
sic esse ex Dei uolūtate dispositas, ut hereticis mā-
terias subministrarent, cum legam oportere hereses
esse, quæ sine scripturis esse nō possent. Sed queritur
a quo intellectus interpretetur, eorum quæ ad here-
ses faciant? A diabolo scilicet, cuius sunt partes in-
teruertendi ueritatē: qui ipsas quoque res sacramē-
torū diuinorū, in idolorū mysteriis emulatur. Tingit
& ipse quosdā, utique credentes & fideles suos: ex-
piationem delictorum de lauacro repromittit, & sic
adhuc initiat Mithræ: signat illic in frōtibz milites
suos: celebrat & panis oblationem: & imaginem re-
surrectionis inducit: & sub gladio redimit coronam.
Quid quod & summū pōtificē in unius nuptiis sta-
tuit? Habet & uirgines, habet & cōtinētes. Ceterū
si Numæ Pōpilij superstitiōes reuoluamus, si sacerdo-
talia officia, insignia, & priuilegia, si sacrificiā mi-
nisteria, et instrumēta & uasa ipsorū, sacrificiorū ac
piaculorū & uotorū curiositates cōsideremus, nōne
manifestē diabolus morositatem illā Iudææ imitatus
est? Qui ergo ipsas res de quibus sacramenta Christi
administrātur tā emulāter adfectauit exprimere in
negociis idololatriæ, utiq; & idē & eodem ingenio
gestiit. & potuit instrumenta quoq; diuinarū rerum
& sanctorū Christianorū, sensum de sensibus, uerba
de uerbis, parabolas de parabolis, prophanē & amu-
lō fidei attētare. Et ideo neq; a diabolo immissa esse
spiritalia

Scriptura arsa
hereticorū

diabolus inter-
pres hereticorū.

Mithræ
milites.
Oblatio
panis.

Numa Pō-
pilius.

Iudææ
moresuata

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

idololatria est.

*conuersatio he-
reticorum qua-
lis.*

*Lutherus de
pingitur.*

Spiritualia nequitie, ex quibus etiā hęreses ueniūt, du-
bitare quis debeat: neq; ab idololatria distare hęre-
ses, cum & authoris & operis eiusdem sint cuius &
idololatria. Deū aut fingūt aliū aduersus creatore:
aut si unicū creatore cōfiteantur, aliter eū differunt, q̄
in uero est: Ita omne mendacium de Deo, uariatio
quodāmodo sexus est idololatrię. Nō mittā ipsius
etiam cōuersationis hęreticę descriptionem, quā
futilis, q̄ terrena, q̄ humana sit, sine grauitate, sine
authoritate, sine disciplina, ut fidei suę congruens.
In primis quis catechumenus, quis fidelis incertū est:
pariter adeūt, pariter audiūt, pariter orāt: etiā eth-
nici si superuenerint, sanctū canibus, & porcis mar-
garitas, licet nō ueras iactabūt. Simplicitatem uolūt
esse post rationē disciplinę, cuius penes nos curam
lenociniū uocāt. Pacē quoq; passim cū omnibus mi-
scent. Nihil enim in uerū est illis, licet diuersa tractā-
tibus, dū ad unius ueritatis expugnationē cōspirent.
Omnes scientiā pollicentur. Ante sunt perfecti cate-
chumeni, q̄ edocti. Ipse mulieres hęreticę q̄ procu-
ces, quę audeant docere, cōtēdere, exorcismos age-
re, curationes repromittere, forsitan & tingere. Or-
dinationes eorū temerarię, leues, incōstātes: nūc neo-
phytos collocāt, nūc seculo obstrictos, nūc apostatas
nostros, ut gloria eos obliget, quia ueritate nō pos-
sunt. Nusquā facilius proficitur, q̄ in castris rebellū,
ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaq; alius hodie e-
piscopus, cras alius: hodie diaconus, qui cras lector:
hodie presbyter, qui cras laicus. Nā et laicis sacerdo-
talia munera iniungūt. De uerbi autē administratiōe
quid

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 50

quid dicā, cū hoc sit negociū illis, nō ethnicos cōuer-
tēdi, sed nostros euertēdi: hanc magis gloriā captāt,
si stātibus ruinā, nō si iactibus eleuationē, operētur:
quoniā & ipsum opus eorū nō de suo proprio aedi-
ficio uenit, sed de ueritatis destructione nostra suffo-
diūt, ut sua edificet. Adime illis legē Moysi, & pro-
phetas, & creatore deū accusationē, & loqui nō ha-
bent. Ita fit ut ruinas facilius operētur stantiū aedifi-
ciorū, q̄ extruccionē iacentiū ruinariū. Ad hęc so-
lūmodo opera hamiles, & blādi, & summissi agunt.
Ceterū nec suis Pręsidibus reuerētiam nouerunt. Et Pręsides.
hoc est quod schismata apud hęreticos ferē nō sunt:
quia cū sint, nō pārent schismata. Est enim unitas,
ipsa. Mentior si nō etiam a regulis suis uariant inter
se, dū unusquisque proinde suo arbitrio modulatur
quę accepit, quemadmodum de arbitrio ea compo-
suit ille qui tradidit. Agnoscit naturam suam: & o-
riginis suę more, profectus rei. Idem licuit Valen-
tinianis quod Valentino, idem Marcionitis quod
Marcioni, de arbitrio suo fidem innouare. Denique
penitus inspectę hęreses, omnes in multis cum au-
thoribus suis dissidentes: deprehenduntur. Pleri-
que nec ecclesias habent, sine matre, sine Deo, or-
ba fide, extorres quasi late uagantur. Notata sunt
etiam commercia hęreticorum cum Magis quā
pluribus, cum circulatoribus, cum Astrologis, cum
philosophis, curiositati scilicet deditis. Quęrite &
inuenietis, ubique meminerunt. Adeo & de gene-
re conuersationis qualitas fidei aestimari potest: do-
ctrinę inde disciplina est. Negant Deum timendum.
Itaque

*Ipsa sub-
audi schis-
mata.*

*Alijs Si-
bilatę.
Comercia
hęre-
ticorum.
Magi.
Circula-
tores.
Astrologi.
Philoso-
phi.*

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

*Initium Sapietie
mor Domini.*

*Apparitio
deuota.*

Itaq; libera sunt illis oia & soluta. Vbi autē deus nō
timetur, nisi ubi nō est ubi de⁹ nō est, nec ueritas ul-
la est. Merito & talis disciplina est. At ubi deus, ibi
metus i deū q est initium sapietie. Vbi met⁹ in deū, ibi
grauitas, honestas, & diligētia attonita, & cura sol-
licita, & adiectio explorata, & cōmunicatio delibe-
rata, & promissio emerita, & subiectio religiosa, et
apparitio deuota, & pressio modesta, & ecclesia u-
nita, & dei omnia. Proinde hęc pressiora apud nos
testimonia disciplinę ad probationem ueritatis acce-
dunt: a qua diuertere nemini expedit, qui meminerit
futuri iudicij: quo omnes nos necesse est apud Chri-
sti tribunal astare, reddentes rationem, in primis ip-
sius fidei. Quid ergo dicent qui illam stuprauerint
adulterio heretico, uirginem traditā a Christo? Al-
legabunt, nihil unquam sibi ab illo uel ab Apostolis
eius, de seuis & peruersis doctrinis futuris pronun-
ciatum, & de cauendis & de abominādis quid prę-
ceptum. Agnoscunt suam potius culpam quā suo-
rum, qui nos ante pręstruxerunt. Adicient pręter-
ea multa de autoritate cuiusq; doctoris heretici, il-
los maxima doctrinā suę confirmasse, mortuos su-
scitasse, debiles reformasse, futura significasse, uti
merito Apostoli crederentur: quasi nec hoc scriptū
sit, uētuos multos, qui etiam uirtutes maximas ade-
rent, ad fallaciam muniendam corruptę prędicati-
onis. Itaq; ueniā merebūtur. Si uerō memores domi-
nicarū & apostolicarū denunciationū in fide inte-
gra steterint, credo de uenia periclitabūtur, respon-
dente deo: Pręnunciueram planē futuros fallacię
magi=

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 51

magistros i meo noīe, et prophetarū, & apostolorū ironicē.
etiā, & discipulis meis eadē ad uos prędicare man-
dauērā: sed cū uos nō crederetis. Semel euangeliū &
eiusdē regulę doctrinā apostolis meis delegaueram:
sed libuit mihi postea aliqua inde mutare. Resurre-
ctionem promiseram etiam carnis: sed recogitanti ne
implere nō possem. Natū me ostenderam ex uirgine
sed postea turpe mihi uisum est. Patrem dixeram, qui
solem & pluuias facit: sed alius me pater melius ad-
optauit. Prohibueram uos aurem accommodare hęc
teticis, sed errauī. Alia capit opinari eos qui exorbi-
tant, & fidei ueritatis periculū nō cauent. Sed nunc
quidem generaliter actū est nobis aduersus hęreses
omnes, certis & iustis & necessariis pręscriptiōni-
bus repellendas a collatiōe scripturarum. De reliquo
si dei gratia annuerit, etiā specialiter quibūsdam re-
spōdebimus. Quorum hereticorū, ut plura pręterea
paucā perstringam. Taceo enim iudaismi hereticos
Dositheū, in quā, Samaritanum, qui primus ausus est
prophetas, quasi non in spiritu sancto locutos repu-
diare. taceo Sadducęos, qui ex huius erroris radice
surgentes, ausi sunt ad hęc hęresim etiā resurrectio-
nem carnis negare. Prętermitto Phariseos, qui ad-
ditamēta quędā legis adstruēdo a iudeis diuisi sunt:
unde etiā hoc accipere ipsum qđ habēt nomen, digni
fuerūt: cū his etiā Herodianos, qui Christū Herodem
esse dixerūt. Ad eos me cōuerto, qui ex euangelio hę-
retici esse uoluerūt: ex quibus est prim⁹ omnium Simō
magus, qui in Actis apost. cōdignam meruit ab apo-
stolo Petro iustamq; sentētiam. Hic ausus est summā

*Hęc ap-
pēdix ma-
le reuolu-
sa fuerat
a reliquo
corpore.
Dositheus
Samaritanus
Pharisei.
Sadducęi
Herodia-
ni.
Simō
magus.*

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

se dicere uirtutem, id est, summū Deū. Mundum autē ab angelis suis institutū: a demonā se oberrante qui esset sapientia descēdisse querendū apud Iudæos: se in phantasmate Dei nō passum, sed esse quasi passū.

Menander Post hūc Menander, discipulus ipsius, similiter magus, eadē dicens quē Simon ipse: quicquid se Simon dixerat, hoc se Menander esse dicebat, Negans habere posse quenquam salutem, nisi in nomine suo baptizatus fuisset. Secutus est post hēc & Saturninus,

Saturninus & hic similiter dicens, Inuascibilem uirtutem, id est Deum, in summis & illis infinitis partibus & in superioribus manere: longe autem distantes ab hoc angelos inferiores mundum fecisse: & quia splendor quidam luminis de sursum in inferioribus refluxisset, ad similitudinem illius luminis angelos hominem instituere, angelos curasse: hunc super terram iacuisse reptantem: cuius lumen illud & uirtutem illam superiorem propter misericordiam, scintillam saluam esse: cetera hominis perire: Christū in substantia corporis nō fuisse, & phantasmate tantum quasi passum fuisse: resurrectionem carnis nullo modo futuram esse. Postea Basilides hereticus

Basilides erupit: hic esse dicit summum deū nomine Abraxan, quo mentem creatam, quam Græce νοῦς appellat. Inde uerbū. Ex illo prouidentiam, uirtutē, et sapientiā: Ex ipsis inde principatus, & potestates, & angelos factos: deinde infinitas angelorū editiones & proboles, ab istis angelis trecentos sexagintaquinq; cœlos institutos: & mundum in honore Abraxe, cuius nomen hūc in se habeat numerum cōputatum. in ul-

timis

DE PRAESCRIPT. ADVER. HAERE. 52

timis quidem angelis, & qui hūc fecerunt mundum, nouissimū ponit Iudæorū Deū. i. Deū legis & prophetarū: quē deū negat, sed angelū dicit. Huic sortito obtigisse semē Abrahæ, atque ideo hunc de terra Aegypto filios Israel in terra Chanaan transfuisse. Hūc turbulentiorē prae ceteris angelis, atq; ideo & seditiones frequēter & bella cōcutere, sed & humanum sanguinem fundere. Christum autem non ab hoc qui fecerit mundum, sed ab illo Abraxa missum uenisse in phantasmate, sine substantia carnis fuisse. Hūc passum apud Iudæos nō esse, sed uice ipsius Simonem crucifixū esse: unde nec in eū credendū esse qui sit crucifixus, ne quis cōfiteatur in Simonē credidisse. Martyria negat esse faciēda. Carnis resurrectionē grauitur impugnat, negās salutē corporibus repromissam. Alter hereticus Nicolaus emerfit: hic de septem diaconis, qui in Actis apostolorum allekti sunt, fuit. Hic dicit tenebras in cōcupiscētia luminis & quidē fœda & obscœna fuisset ex hac permixtione, pudor est dicere quæ fœtida & immūda. Sūt & cetera obscœna. Omnes enim refert quosdā turpitudinis natos, & cōplexus, & permixtiones execrabilis obscœnāsq; cōiunctas & quædam ex ipsis adhuc turpiora. Natos præterea demones, & Deos, & spiritus septem, & alia satis sacrilega pariter & fœda: quæ referre erubescimus, & iam præterimus. Satis est nobis quod totam istam hæresim Nicolaitarum, Apocalypsis domini grauisima sententiæ auctoritate damnauit, dicendo: quia hoc tenes, odisti doctrinam Nicolaitarum, quam & ego

amentia Basilidis heretici

Nicolaus

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Ophite heretici.

*Scena
erroris.*

odi. Accesserunt his heretici etiam illi, qui Ophite
nūcupātur. Nā serpētē magnificāt in tantū, ut illum
etiam ipsi Christo praeferant. Ipse enim, inquit, sciē
tiae nobis boni et mali originē dedit. Huius animad=
uertēs potētiam et maiestātē Moyses, inquit, erētū
posuit serpentē: et quicūq; ipsum aspexerunt, sani=
tatē cōsecuti sunt. Ipse, aiūt praeerea, Christus in eu=
angelio suo imitatur serpētis ipsius sacram potestatē
dicēdo: Et sicut Moyses exaltauit serpentē in deser=
ta, ita exaltari oportet filiū hominis. Ipsum introdu=
cūt ad benedicēda eucharistia sua. Sed tota istius er=
roris et scena et doctrina inde fluxit. Dicunt enim
de illo summo primario etone cōplures alios etones
extitisse inferiores, omnibus tamē istis etonē antesta=
re, cuius sit nomē Ialdabaoth. Hūc autē cōceptū esse
ex altero etone, etonibus inferioribus permixto: seq;
postea cū in superiora uoluisset eniti, grauitate mate=
rie pmixta sibi, nō potuisse ad superna peruenire, in
medietate relictū, extēdissē totū, effecisse sic caelū.
Ialdabaoth tamē inferius descēdissē, et fecisse sibi fi=
lios septē: quē occlusisse superiora dilatione: ut quia
angeli quae superiora esēt, scire nō possent, ipsum so=
lū deū putarēt. Virtutes igitur illas et angelos infe=
riores hominē fecisse: et quā ab infirmiorib; et me=
diocribus uirtutibus institutus esset, quasi uermem ia=
cuissē reptantem: illum uerō etonem ex quo Ialda=
baoth processisset, inuidia commotum, scintillam
quandam iacenti homini immisissē, quā excitatus
per prudentiam saperet et intelligere posset supe=
riora. Sic rursus Ialdabaoth istum in indignationem
conuersum

DE PRAE SCRIPT. ADVER. HAERE. 53

conuersum ex semetipso edidisse uirtutem, et simi=
litudinem serpentis: et hāc fuisse uirtutem in Para=
diso, id est, istum fuisse serpentem, cui Eua quasi filio
Dei crediderat. Decerpfit, inquit, de fructu arbo=
ris, atque ideo generi humano scientiam bonorū et
malorum contribuit. Christum autē non in substantia
carnis fuisse: salutem carnis sperandam omnino nō
esse. Necnō etiam erupit alia quoq; heresis, quae di=
citur Cain et orū. Et ipsi enim magnificāt Cain, quasi
ex quadā potenti uirtute conceptū, quae operata sit
in ipso. Nam Abel ex inferiore uirtute cōceptū, pro=
creatum: et ideo inferiorē repertum. Hi qui hoc ad=
serunt, etiā iudam proditorem defendūt, admirabilē
illum et magnū esse memorantes, propter utilita=
tes quas humano generi contulisse iactatur. Quidā
enim ipsorum gratiarū actionem Iudae propter hāc
causam reddendam putāt. Animaduertens enim, in=
quiunt, Iudas, quod Christus uellet ueritatē subuer=
tere, tradidit illum, ne subuerteret ueritas posset. Et alii
sic contra disputant et dicunt. Quia potestates ha=
mūdi nolebant pati Christum, ne humano generi per
mortē ipsius salus pararetur, saluti consulens gene=
ris humani, tradidit Christum, ut salus quae impedi=
ebatur per Virtutes, quae obsistebant ne pateretur
Christus, impediri omnino non posset: et ideo per
pāssionem Christi non posset salus humani generis
retardari. Sed et illa heresis processit, quae dicitur
Setthoitarum. Huius peruersitatis doctrina haec est:
Duos homines ab angelis cōstitutos, Cain et Abel:
propter hos magnas inter angelos contentiones et
discor=
Caini et Cain
Setthoite

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

discordias extitisse: ob hanc causam illā uirtutē quae
super omnes uirtutes esset, quam matrē pñunciant,
dum Abel interfecitū dicerent noluisse cōcipi & na-
sci hunc Seth loco Abelis: ut euacuaretur angeli illi,
qui duos priores illos homines cōdidissent: dum hoc
semē mundum oritur & nascitur. Permixtiōes enim
dicunt angelorum & hominum iniquas fuisse: ob quā
causam illam uirtutē quam (sicut diximus) pronun-
ciant matrē, ad uindictam etiā cataclysmū induce-
re, ut & illud permixtionis semen tolleretur: & hoc
solum semen, quod esset purum, integrum custodire-
tur. Sed enim illos qui seminis illos prioris institui-
sent, occultē & latēter, & ignorante illa matre uir-
tute, cum illis octo animabus in arcam misisse etiam
semē Cain, quo semen malitiæ nō periret, sed cū cæ-
teris cōseruatū, & post cataclysmū terris redditū,
exēplo cæterorum exeresceret, & effunderetur, &
totum orbem & impleteret & occuparet. De Christo
autē sic sentiunt, ut dicant illū tantummodo Seth, &
pro ipso Seth ipsum fuisse. Carpocrates præterea
hanc tulit sectam. Vnam esse dicit uirtutem, in supe-
rioribus principalem, ex hac prolatos angelos, at-
que uirtutes: quos distantes longē à superioribus
uirtutibus, mundum istum in inferioribus parti-
bus condidisse: Christum non ex uirgine Maria
natum, sed ex semine Ioseph, hominem tantum-
modo genitum, sanē præ cæteris iustitiæ cultu, ui-
tæ integritate meliorem: hunc apud Iudæos pas-
sum: solam animā ipsius in cælo receptā, eō quod &
firmior & robustior ex cæteris fuerit: ex quo colli-
geret,

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HAERE. 54

geret, tēta animarū sola salute, nullas corporis re-
surrectiones. Post hūc Cerinth⁹ hereticus erupit, si-
milia docēs. Nā & ipse mundū institutū esse ab illis
dicit: Christū ex semine Ioseph natū pponit, hominē
illū tantūmodo sine diuinitate cōtēdēs, ipsā quoq; le-
gē ab angelis datā phibens: Iudæorū deū, nō domi-
nū, sed angelū promens. Huius successor Ebion fuit,
Cerintho nō in omni parte cōsentiēs, quod à deo di-
cat mundū, nō ab angelis factum: & quia scriptum
sit, nemo discipulus super magistrum, nec seruus su-
per dominum, legem etiam proponit, scilicet ad ex-
cludēdū euāgeliū, & uindicandū Iudaismū. Valēti-
nus autē hereticus multas introduxit fabulas, has e-
go circūducēs breuiter expediā. Introducit enī, ple-
romā & AEones triginta: exponit autē hos per sy-
zygas, id est coniugationes quasdam. Nam dicit in
primis esse Bython & Silentium, ex his processisse
semen, mentem & ueritatem: ex quibus erupisse uer-
bum & uitam: de quibus rursum creatum hominem
& ecclesiam. Sed enim ex eis quoq; processisse duo-
decim æonas, de sermone autem & uitā, æonas alios
decē: hæc esse æonū triacōtada, quæ sit in pleroma-
te ex octoade & decade, ac dyodecade. Tricesimum
autē æonē, Bython illū uidere uoluisse & ad uiden-
dū illū ausum esse in superiora cōscēdere. Et quoniā
ad magnitudinē ipsius uidendā capax nō fuit, in de-
fectū fuisse, & penē dissolutū esse, nisi quia misisset
ad cōstabilitūdī illū, ille quē appellat Horō, cōfirmas-
set illū dicto hoc Pronūciatio appellat. Istū autē æo-
nē i defectiōne factū Achamote, dicit in passiōib⁹
desiderij

Carpocra-
tes.

Cerinthus

Ebion.

Valenti-
nus.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

desiderii quibusdā fuisse, & ex passionibus materias
edidisse. Expauit enim, inquit, & extimuit, & con-
tristatus est, & ex his passionibus cōcepit & edidit.
Hinc fecit cœlū & terram, & mare, & omnia quæ-
cunq; sunt in eis: ob quā causam omnia infirma esse
& fragilia, & caduca, & mortalia quæcunq; sunt
ab ipso facta: quoniā quidē ipse fuerit de aporiati-
one conceptus, atq; prolatus: hunc tamen instituisse
istum mundū ex his materiis, quas Achamote uel pa-
uēdo, uel timendo, uel cōtristando, uel sudando præ-
stitit. Nam ex pauore, inquit, tenebræ factæ sunt:
ex timore & ignorantia, spiritus nequitie & mali-
gnitatis: ex tristitia & lachrymis, humida fontium, flu-
minū materia, marisq;. Christum autē missum ab illo
propatore qui est Bythos. Hunc autem in substantia
corporis nostri non fuisse, sed spiritale nescio quod
corpus de cœlo deferentē, quasi aquam per fistulam,
sic per Mariā uirginē transmeasse, nihil inde uel ac-
cipientē, uel mutantē. Resurrectionem huius carnis
negat, sed alterius. Legis & prophetarum quedam
probat, quedā improbat: id est omnia improbat, dū
quedā reprobat: euangelium habet etiā suum, præter
Ptolemæ. hæc nostra. Post hūc extiterūt Ptolemæus & Secū-
Secundus dus heretici, qui cū Valentino per omnia cōsentiūt.
In illo solo differunt. Nā cū Valētinus æonas tātū
triginta finxisset, isti addiderūt alios cōplures: qua-
tuor enim primū, deinde alios octo adgregauerunt.
Et q; dicit Valentinus æonē trigessimū excessisse de
pleromate ut in defectionē, negant isti. Non enim ex
illa triacōtade fuisse hūc, qui fuerit in defectionem,
propter

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HÆRET. 55

propter desiderium uidēdi propatoris. Extitit præterea
Heracleon alter hereticus, qui cum Valentino paria
sentit, sed nouitate quadā pronūciationis, uult uideri
alia sentire. Introducit enī in primis illud fuisse quod
pronunciat, & deinde ex illa monade duo, ac deinde
reliquos æonas, deinde introducit totū Valentinum.
Nō defuerūt post hos Marcus quidā & Colarbasus
nouā hæresim ex Græcorū alphabeto cōponētes. Ne
gāt enim ueritatē sine istis posse literis inueniri, imō
totā plenitudinē et pfectionē ueritatis, in istis literis
esse dispositā. Propter hāc enī causā Christū dixisse:
Ego sum α & ω. Deniq; Iesum Christū descendisse,
id est, columbam in Iesum uenisse, quæ Græco nomi-
ne cū regis epō pronuncietur, habere secundum nu-
merum, D C C C I. Percurrunt isti, ω, ι, χ, φ, υ, τ,
totū usq; ad Alpha, Beta: & cōputant ogdoadas &
decadas, ita asserere illorū oēs uanitates ut ineptū sit
& ociosum, quod tamē non tantū iam uanū, sed etiā
periculosum sit. Alterum deū fingunt præter creato-
rem: Christum in substantia negant carnis fuisse, ne-
gant carnis resurrectionē futuram. Accedit his Cer-
don quidā, hic introducit initia duo, id est duos de-
os, unum bonum, & alterū seuum. Bonum superio-
rem: seuum hunc, mundi creatorem. Hic prophetias
& legem repudiat: Deo creatori renunciat: supe-
rioris Dei filium Christum uenisse tractat: hunc in
substantia carnis negat, in phantasmate solo fuisse
pronunciat: nec omnino passum, sed quasi passum:
nec ex uirgine natū, sed omnino nec natū. Resurre-
ctionē animæ tātūmodo pbat, corporis negat. Solū
euan=

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Lucanus.
Apelles.

euāgelii Lucæ, nec tamē totū recipit. Apostoli Pauli neq; omnes, neq; totas epistolas sumit. Acta Apostolorū & Apocalypsim quasi falsa rejicit. Post hunc discipulus ipsius emerfit Marcion quidam nomine, Pōticus genere, episcopi filius, propter stuprū cuiusdam uirginis ab ecclesiæ cōmunicatione abiectus: hic ex occasione qua dictū sit, Omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autē malos: hāresim Cerdonis ad probare conatus est, eadē dicere, quæ ille superior hereticus ante dixerat. Exitit post hunc Lucanus quidam nomine, Marcionis sectator atq; discipulus: & hic per eadē uadens blasphemie genera, eadem docet quæ Marcion & Cerdon docuerant. Post hos subsequitur Apelles discipulus Marcionis, qui postea quā in carnē suam lapsus est, à Marcione segregatus est: hic introducit unum Deum infinitis superioribus partibus: hūc potestates multas, angelosq; fecisse: propterea & aliā uirtutē quam dicit, dominū dicit, sed angelū ponit: hoc uult uideri mundum institutū, ad imitationē mundi superioris: cui mundo permiscuisse pœnitentiam, quia nō illū tam perfectē fecisset, quā ille superior mundus institutus fuisset. Legē & Prophetas repudiāt: Christū neq; in phantasmate dicit fuisse sicut Marcion, neq; in substantia ueri corporis, ut euāgelii docet, sed in eo quod ē superioribus, partibus descēderet ipso, descēsu sydereā sibi carnē, & aereā cōtexuisse: hūc in resurrectione singulis quibusque elemētis, quæ in descensu suo mutata fuissent, in ascensu reddidisse & sic dispersis quibusq; corporis sui partibus, in cœlo spiritū tantum

DE PRÆSCRIPT. ADVER. HÆRET. 56

tum reddidisse: hic carnīs resurrectionem negat: solo utitur & apostolo, sed Marcionis, id est, nō toto. Animarū solarum dicit salutē. Habet præterea priuatas, sed extraordinarias lectiones suas, quas appellant phaneroſeis Philumenes cuiusdā puellæ, quam quasi prophetissam sequitur. Habet præterea suos libros, quos inscripsit syllogismorū: in quibus probare uult, quod omnia quæcūq; Moyses de Deo scripserit, uera nō sint, sed falsa sint. His hæreticis omnibus accedit Tacianus quidā alter hæreticus: hic Iustini martyris discipulus fuit, post hunc diuisa secta cœpit. Totus enim secundum Valentinum sapit, adiiciens illud, Adam nec salutē cōsequi posse, quasi non si rami salui fiunt, & radix salua sit. Accesserunt alij hæretici, qui dicuntur secundum Phrygas: sed horum non una doctrina est. Sunt enim qui Kata Proclum dicantur, sunt qui secundum AESchinē pronuncientur: hi habent aliam cōmunem blasphemiam, aliam blasphemiam non cōmunem, sed peculiare & suam: & cōmunem quidem illam, qua in Apostolis quidam dicant spiritum sanctum fuisse, paracletum non fuisse: & qua dicant paracletum plura in Montano dixisse, quā Christū in euāgelium protulisse: nec tantum plura, sed etiam meliora atq; maiora. Priuatam blasphemiam illi qui sunt Kata AESchinē hāc habēt, qua adiiciunt etiam hoc, uti dicant, Christū ipsum esse filium & patrem. Est præterea his omnibus etiam Blastus accedens, qui latenter Iudaismum uult introducere. Pascha enim dicit non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Moysi

Philumen
ne.
Syllogis
mi Apellis

Tacianus.

Kata Proclum.

Kata AESchinē.

Blastus.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Theodot. Moysi XIII. mensis. Quis autem nesciat, quoniam euangelica gratia euacuatur, si ad legem Christi re digit? Accedit his Theodotus hæreticus Byzantius, qui posteaquam Christi pro nomine adprehensus est, in Christum blasphemare non destitit. Doctrinam enim introduxit, qua Christum hominem tantummodo diceret, deum autem illū negaret: ex spiritu quidem sancto natum ex uirgine, sed hominem solitariū atq; nudum, nullo alio præ ceteris, nisi sola iustitiæ autoritate. Alter post hūc Theodotus hæreticus erupit, qui & ipse introduxit alteram sectam, & ipsum hominē Christum tantummodo dicit ex spiritu sancto, ex uirgine Maria conceptū pariter & natum: sed hūc inferiorem esse quā Melchisedech, eo quod dictum sit de Christo: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinē Melchisedech. Nam illū Melchisedech præcipue gratiæ cœlestem esse uirtutem: eō, quod agat Christus pro hominibus, deprecator & aduocatus ipsorum factus, Melchisedech facere pro cœlestibus angelis atq; uirtutibus. Nam esse illū usque adeo Christo meliorem, ut apator sit, amator sit, agenealogitus sit, cuius neq; initium, neq; finis cōprehensus sit, aut comprehendi possit. Sed post hos omnes etiam Praxeas quidam hæresim introduxit, quam Victorinus corroborare curauit: hic deum patrem omnipotentem Iesum Christum esse dicit, hunc crucifixum passumq; contendit, mortuum prætereā se ipsum sibi sedere ad dexterā suam, cum profana & sacrilega temeritate proponit.

FINIS.

ἀπερὶ τῶν
ἀμωρ
ἀγνιστῶν
πρὸς.
Praxeas.
Victorin.

1
o 120

3 1336

99999 12241

14444

333

(me)
De de viles. 1556

Bartolome de Villa.

1556

